

Milan Begović

**Amerikanska jahta
u splitskoj luci**

Komedija u tri čina, sa intermezzom

SADRŽAJ

PRVI ČIN	4
DRUGI ČIN	24
INTERMEZZO	38
TREĆI ČIN	43
RJEČNIK	61

LICA

Konte FRANČESKO DE' MILESI

Kontesa KATE DE' MILESI

Konte KEKO, njezin sin

Konte RUĐE

Kekovi stričevi

Konte MOME

ĐIĐETA DUNDA, krojačica

PHOEBE (Fib)

FILIP J. TUDOR, njezin otac, vlasnik jahte "Stella"

LEE PRENTICE, njezin zaručnik

DON VICE

JAKO, voćarica

Mali JIM

MORNAR na jahti "Stella" - LISTONOŠA - BANKOVNI POSLUŽNIK -
MINISTRANT - ČETIRI STUDENTA

Radnja se događa: u I. i III. činu u salonu palače Milesi, na Trgu voća u Splitu; u II. činu na palubi jahte STELLA; intermezzo između II. i III. čina: na balkonu palače Milesi.

Doba sadanje.

PRVI ČIN

Veliki salon u prvom katu palače Milesi. U dnu tri velika otvora što vode na uski dugi balkon, ograničen masivnom kamenom balaustrom. Kroz njih se vidi splitska luka: najprije vrhovi jarbola od ribarskih lađa poredanih uz obalu, zatim u sredini luke usidrena bijela jahta sa američkom zastavom, a odmah iza nje lukobran, preko koga u velikoj daljini konture bračkih i šoltanskih bregova. Ljeto, koncem augusta, dopodne, oko 11 sati. Sunce puni prostore nad morem, oštro se reflektira u vodi i prosiplje se kroz balkonske otvore u salon. Pokućstva ima malo, a i ono je derutno i starinsko: jedna garnitura sa tamnocrvenim, na mnogo mjesta ispucanim, svilenim štofom, komoda na kojoj su nekakve knjige, pasijans-karte, fotografija pokojnog Bašće pod kojom gori lumin, obična bočica tinte i pero, na okruglom stolu pred sofom banalna barokna košarica od porculana i album sa fotografijama. U dnu, kraj balkona, šivaća mašina. Nad vratima, desno i lijevo, kao i nad otvorima što vode na balkon, karniše sa prašnim tamnocrvenim draperijama. Veliki zidovi potpuno prazni, samo na desnom visi u debelom zlatnom renesansnom okviru velik portret venecijanskog patricija u načinu Tiziana. Plafon sa štukaturama, među kojima: u sredini ovalna tiepoleskna "Galatea"¹, a na krajevima dva starinska lusteri na kojima nema svijeća.

Kad se dignu zastor, vidi se kako ĐIĐETA sjedi naslonjena laktima na mašinu. Ona je tipična dalmatinska crnka kovrčaste, podrezane kose, hitra i spretna iako nešto slabunjava, od kojih dvadeset, a možda i više godina, odjevena u jednostavnu modernu haljinicu preko koje ima bijelu pregaču sa džepovima na obje strane.

U isti čas izađe zdesna, hitrim korakom, KONTE KEKO i uputi se ravno prema lijevom izlazu. On, u izgledu, ne odaje nimalo da je ogranak bornirane, dekadentne, propale porodice malih dalmatinskih aristokrata, svjež i gibak u kretanjama, obziran i fin u govoru, dok ga ne zanese njegov južnjački temperamenat, visok, tamne puti i kose, obrijan, dobro ali nipošto kicoški odjeven, u svijetlim pantalonama i tamnomodrom kaputu, sa kravatom od foularda, bijelim polucipelama, bez šešira. Bit će mu oko dvadeset i šest godina, koje je proveo u neprestanoj borbi i trganju da se održi na površini, bijen od oskudice i sitnih obiteljskih briga, jedva je svršio pravni fakultet i sad se sprema da doskora bude promoviran na čast doktora. Malko egoist, nipošto proračunan, sposoban za najljepše zanose, katkad tvrdoglav, a katkad opet popustljiv i neotporan. Susretaj sa malom Amerikankom PHOEBE bio je za nj kao neka fantazija o sreći i veličini koja ga je trenutačno obuzela iz potrebe da pobjegne iz skučenosti, mizerije i poniženja u koje ga je turilo postepeno duševno i materijalno propadanje njegove porodice. A možda i želja da podigne svoju krv na stari ugled i novu afirmaciju, učini da se je dao zanijeti onom fantazijom, što ga je skoro navela da postane nezahvalnik i izrabljivač žene koja je bila kadra da sve žrtvuje za nj.

KEKO pođe hitro do balkona, pogleda van i krenuvši k izlazu lijevo, dobaci ĐIĐETI hladno: Do viđenja!

¹ Galatea - u starogrčkoj mitologiji morska nimfa, kći Nereja i Doride, zaljubljena u pastira Ahisa odbila je ljubavne ponude diva Polifema

ĐIĐETA prije nego je on došao do vrata, skoči naglo i zakrči mu put, uzrujana i zaplakana. Po svemu se vidi da je maloprije došlo među njima do jakog sukoba: Ne puštam te! Ne dam da ideš onamo!

KEKO sili se da bude miran: Đideta, budi pametna!

ĐIĐETA: Ja nisam pametna! Neću da budem pametna! Ne puštam te!

KEKO: O bože sveti! Ali već je sve dogovoreno... Motor je već pristao uz obalu... Pođe natrag do balkona i gleda van.

ĐIĐETA jače: Šta je meni stalo!... Zar ona egzaltirana Amerikanka nema nikoga drugog da joj pravi društvo osim tebe! Ti nemaš vremena da gubiš - ti moraš učiti...

KEKO: A ti si ljubomorna...

ĐIĐETA: Pa jesam... i naravno da jesam...

KEKO: Ali velim ti još jedanput: ona je zaručena...

ĐIĐETA: Pa nek ide njezin zaručnik s njom!

KEKO: Ali on ne pozna ni grada ni starina... i baš zato me je -

ĐIĐETA upadne mu u riječ: Stari konzervator zamolio - znam, znam - jer ti znaš engleski - i to sam čula već sto puta... Ali k vragu i Amerikanci i konzervator i Dioklecijan i latinski i engleski... Prileti k njemu i uhvati se za nj: Ja te ne dam! Ja te ne dam!...

KEKO: Ali niko me tebi i ne otimlje...

ĐIĐETA: Kekica! Kekica! Ti si moj! Je li da si ti moj!

KEKO ponešto suzdržljiv, sa dosadom: Jesam... jesam... Samo ne znam, zašto me već tri dana mučiš?... Tu se nalazi jedna strana djevojka koja... sutra odlazi. Ja joj moram za vrijeme boravka ovdje biti pri ruci - i to je sve.

ĐIĐETA: To nije sve, Kekica, to nije sve. Ja dobro vidim...

KEKO: Šta tu ima da se vidi?

ĐIĐETA: Ona je lijepa... Ne možeš reći da nije lijepa...

KEKO: Jest, lijepa je!... Pa šta za to? Zar ti nisi lijepa?

ĐIĐETA: Ona je ljepša... Bogata je, elegantna, inteligentna... Gdje se ja mogu s njome mjeriti! Ti sam kažeš da ima prekrasne ruke i fine prste... a gledaj moje! Iznakaženi i izbodeni od igle!

KEKO rezolutnije: Sad mi je već dosta! Pusti me!

ĐIĐETA sa malko nježnog prijekora u tonu: Vidiš - jedva čekaš da odeš... Maloprije htio si otići, a nisi me ni poljubio!

KEKO: Jer si me razbjesnila svojim glupostima.

ĐIĐETA još nježnije: Samo si mi dobacio kroz zube, kao da sam ja za te posljednji stvor na svijetu: "Do viđenja!" Ali ja sam za te uvijek bila prva, je li, Kekica? Prva - prva -

KEKO koji je međutim pogledavao kroz balkon: Jest! Jest! Kao da je vani vidio nešto što je očekivao: Eno, motor je već pristao!... Na! Poljubi je: Sad je sve u redu. Hoće da ide.

ĐIĐETA nasrtljiva, ne da mu da se makne: Još, još jedanput!

KEKO poljubi je u žurbi kratko dva-triput i sve teži k izlazu: Evo. Zbogom!

ĐIĐETA drži ga: To ne valja. Molim: lijepo i dugo.

KEKO: Potpuno si poludjela! Poljubi je nešto dulje: Adio! Pođe.

ĐIĐETA naglo za njim, kraj vrata: Čekaj. On se ustavi nestrpljiv: Pa ti nemaš ni dinara uza se! Izvadi iz džepa pregačice banknotu i turi mu je u džep kaputa. Materinski, tišim glasom: Ako joj slučajno hoćeš kupiti dva-tri garofula. Jače: Vidiš kako Đideta na sve misli!

KEKO poljubi je: I na ono na što ne treba. Ode.

Đideta ostane začas na mjestu, onda poleti na balkon, malko počeka i nekome mahne rukom na ulici. Najednom zazvoni na kućnim vratima. To je starinsko zvono na pero kojemu se žustri zvuk gubi kroz velike prostorije drevne palače. Đideta se trgne, vrati se s balkona, poleti k vratima lijevo, izađe na koridor ne zatvorivši ih za sobom. Pozornica začas prazna. Vani se čuje živ govor i malo zatim uđe sva ešofirana KONTESA KATE, a za njom ĐIĐETA. Kontesa, žena u pedesetim godinama, sijede kose, punačka i još dosta svježja, otmjena i staromodna u načinu i toaleti, sa nekakvim bjelokosnim brošem na prsima i molitvenikom s koricama od sedefa u maloj, finoj, ali ne manikiranoj ruci, bez prstenja.

KONTESA kao da je pred nekim pobjegla: Čini mi se da dolazi gore -

ĐIĐETA: Tko?

KONTESA: Jako! - Pogledaj je li na banku?

ĐIĐETA izađe na balkon i, držeći se indiferentno, pogleda dolje na pijacu, onda se vrati: Nema je...

KONTESA užurba se, stavi molitvenik na komodu: Ako dođe, umiri je...

ĐIĐETA: Ne bojte se, kontesa Kate... Ja ću već... Imam još nešto malo, pa ću joj dati...

KONTESA: Jadna Đideta, šta bismo mi da nemamo tebe... Je li izašao Kekica?...

ĐIĐETA: Maloprije. Vani zazvoni: duga, snažna zvonjava.

KONTESA: Ona je... Čuješ li, potegla je kao furija! Bježim. Otkasa desno i zatvori vrata za sobom.

ĐIĐETA izađe lijevo, čuje se njezin glas: A, vi ste to, Jako!

JAKO uđe direktno i neženirano u salon, kao da ulazi u kakvu kavanu. Za njom začuđena Đideta mimo koje je ona ušla ne obzirući se mnogo. Jako je vanredno krupna i visoka žena, upravo glomazna. Najpopularnija prodavačica voća i zelenja, koja ima svoj banak upravo ispod balkona palače Milesi. Reska u tonu, puna humora sa dobrom dozom malicije i sa vječnim aluzijama u riječima i mimici. Mišići njezina lica, oči, čelo, glava, ruke, a katkad i bokovi i noge stalno prate kretnjama njezin govor: E, e ja san to, fala bogu! Lako me je vidjeti - jema me dosta! Gleda po salonu, kao da nekoga traži: A teško mi se i sakrit ovolikoj kolika san! Drugima je to puno lašlje... A di li je konteša?

ĐIĐETA: U crikvi. Šta ste htjeli, Jako?

JAKO: U crikvi? Ajme, kako je nikima bog dobro dâ! Mogu u crikvu kad hoće... Opazi molitvenik: Ča, prez molitvenika?

ĐIĐETA kao da i ne čuje što je ona rekla: Šta ste htjeli, Jako?

JAKO sjedne na jedan fotelj: Da i ja malo siden na poltronu... Znae, stojim van po cili dan...

ĐIĐETA: Pa sjedite kad vam se hoće. Mi smo vam još nešto dužni... vadi nešto novaca iz džepa od pregače.

JAKO: Puštite to: vi mi niste ništa dužni! Ne treba Jaki vaših pinez. Vi ne jite moje smokve ni milune...

ĐIĐETA: To mi je dala kontesa za vas -

JAKO gleda je maliciozno: Konteša? Dala van je za me? Pogleda na portret na zidu: A Ticijana još uvijek visi! Nisu ga još kupili Amerikanci!

ĐIĐETA: Šta se vas tiču Amerikanci, Jako? Bilo bi najbolje da sađete dolje i pripazite na svoj banak! Pođe k mašini i počne raditi.

JAKO: A jemate i zašto da ji branite! Dobri ste im dok vas tribaju. Dok živu od vaše miserije... To govori cili Split...

ĐIĐETA: Cili Split laže... Da meni kontesa ne da svoje makine -

JAKO: Njezina makina? Njezina? Je isto kâ ča je ona jahta pokaže van kroz balkon moja!... Makina je vaša i vi plaćate rate za nju. Đideta ne odgovara i šije dalje. Pauza. Onda Jako iznenada: A hoće li čagod biti s onom Amerikanicom?

ĐIĐETA prestane naglo s mašinom: Šta bi trebalo da bude? Šta vam svašta ne dolazi na jezik? Šije.

JAKO: A eto, palo m'e ojedanput na pamet. S aluzijom: Sve je moguće na ovom svitu. Pauza. A kako jon je ime?

ĐIĐETA: Kome?

JAKO: Pa onoj. Amerikanici.

ĐIĐETA: Phoebe.

JAKO: Phoebe?

ĐIĐETA: Phoebe.

JAKO: Ime od maške! Pauza. A jema li pinez? Puno?

ĐIĐETA s dosadom, ujedljivo: Još više. Šije dalje.

JAKO: Sirota konteša! Od srca jon želin! Pogleda s balkona i vikne prema dolje: Mali, donesi oti veliki milun!... U taj čas proviri KONTESA zdesna, ne opazi JAKE i uđe.

KONTESA: Je li otišla? Đideta joj mahne rukom da je Jako na balkonu, ali prekasno. Jako se vrati i upravo čuje kontesino pitanje.

JAKO: Ne, još ni. Dobro jutro, šjora konteša! Ol se jur već svršilo u crikvi?

KONTESA zbunjena: Jest... jest... Ali, da... vi ste došli...

JAKO usrdno, nonšalantno: Dobila sam jutros prekrasne milune... Ostavila sam vam jedan... Velin van skupi svih pet prsta i stavi ih na usta - cukar!

KONTESA: Kekica je lud za njima...

Vani zazvoni. Jako izađe lijevo i odmah se vrati držeći na dlanu krasnu dinju. Kontesa je iznenađena. Đideta u sumnji.

JAKO preda kontesi dinju: Recite konte Keku da mu je to donijela Jako. Za sinjorinu Phoebe! Okrene se i trijumfalno odgega k lijevom izlazu i izađe van. Kućna vrata zalupe u koridoru.

KONTESA još uvijek u čudu: Šta to znači? Zar si joj platila?

ĐIĐETA: Nije htjela uzeti. Sjedne uz mašinu i počne da radi.

KONTESA: To je neka njezina špekulacija -

ĐIĐETA: Amerikanci!

KONTESA: Misli da će nam kupiti Tiziana.

ĐIĐETA: I kojekakve druge kombinacije -

KONTESA: Onda bismo i tebi sve vratili.

ĐIĐETA: Meni nemate šta vraćati, kontesa Kate! Ako sam ja šta učinila, sve je to bilo samo za Kekicu. A kad jedanput bude doktor...

KONTESA: Svima će nam biti bolje. Samo nam je sada teško. Je li davno što je izašao? Jutros je rekao da će dovesti Amerikanku da joj pokaže Tiziana.

ĐIĐETA: Kad bi već jedanput otputovali! Kekica ne uči ništa otkad je ona ovdje.

KONTESA pogleda je malko sumnjivo i ljubazno: Meni se čini, Đideta, da si malko ljubomorna? Valjalo bi je nečim ponuditi ako dođe... Staviti ću u friško ovaj milun! Pođe lijevo, onda se vrati: Kako bi bilo da odeš uzeti malko ružulina?

ĐIĐETA dignu se i pođe: To je najbolje. Uzme kontesi iz ruke milun: Ja ću ga staviti u vodu. Izađe lijevo, a u isti čas ponovno zazvoni na kućnim vratima.

KONTESA se trgne: Blaženo zvono! Pođe do vrata lijevo, tu se postavi da je ne bi dolaznik vidio iz koridora i čeka s nepovjerenjem tko bi mogao biti.

Vani se čuju muški glasovi i malo zatim uđu Kekovi stričevi: najprije KONTE RUĐE, a za njim KONTE MOME. To su dva karakteristična tipa dalmatinskih plemića u potpunoj dekadansi. Konte Ruđe je visok, ćelav, sa ofarbanom bradicom à la Alessandro Tassoni² - talijanski pjesnik iz seičenta. Bit će mu nešto ispod šezdeset, stasit i vitak, odjeven moderno, elegantno, skoro kicoški, sa polucilindrom u jednoj, a štapom sa bjelokosnom kuglom u drugoj ruci i ima lakovane cipele sa gumbima. Na vrpici oko vrata nosi monokl obrubljen kornjačevinom, tanku zlatnu narukvicu oko desnog pulsa, velik prsten sa kamejom na lijevom kažiprstu, a neobično dug nokat na lijevom malom prstu, kojim otkad-dokad, u razgovoru diskretno kopka po uhu ili nosu, na što izvuče iz džepa rubac, u koji obriše svoj dragocjeni nokat. Superioran u tonu i načinu, geste proučene i odmjerene, govori odsječno u kratkim frazama, umećući često među riječi "velim" i potcrtavajući sve što kaže, pa i onda kad je to neznatno i nevažno. U džepu stalno nosi džepno izdanje svog pjesnika ljubimca Dantea.

Konte Mome je nešto stariji od svog brata, brbljaviji, prostodušniji, skoro buršikozan. Visok, plećat, sa malko embonpointa, odjeven u komotan crni salonrok koji nije nikad zakopčan ali je sav zalizan na širokim reverima a okrajci mu vise kao mlohava, spuštена krila. U lijevom zupučku konstantno nosi krupan cvijet: u ovaj čas omanji suncokret. U lijevoj ruci drži starinski cilindar naslonjen na prsa, u desnoj prostu zavinutu batinu o koju se naslanja iako je još dosta čvrst i žustar. Raskuštrane rijetke vlasi, prilično sijede, a brada kakvu je nosio Aleardo Aleardi³ - talijanski pjesnik iz otočenta. Nosi veliku crnu plastron-kravatu i sprijeda široko otvoren ovratnik, u kravati ogromnu pribadaču sa kamejom, oko vrata starinski zlatni lanac koji svršava sa urom u jednom džepiću njegove šarene baršunaste veste. Jednako oko vrata svileni konopčić na kome visi otvoren starinski cviker. Na nogama jednostavne, crne zaprašene cipele sa elastikom koji je već popustio, a iz njih, kad sjedne, vire pletene, bijele končane nečiste bječve. U džepu nosi konzekventno svoj molitvenik.

² à la Alessandro Tassoni (franc.) - na način Alessandra Tassonija, talijanskog pjesnika (1565-1635)

³ Aleardi, Aleardo (1812-1878) - pravo ime Gaetano, talijanski književnik, pristaša pokreta za ujedinjenje Italije, u pjesmama veliča ljepotu i povijest svoje zemlje; uzor mu je Byron

Oba su brata puki siromasi i žive od kukavne pripomoći koju dobivaju od jedne stare ustanove "Bratovština splitskih plemića" u kojoj oni i obavljaju neke neznatne funkcije.

KONTESA im pođe u susret, vrlo slatka i ljubazna. Pruži ruku najprije Ruđi koji joj je kavalirski poljubi, a onda Momi koji joj pruži dva prsta one ruke kojom drži batinu: Što znači ovo iznenađenje? Komu da zahvalim za ovu vizitu?

RUĐE okrene se Momi: Vidiš, ona i ne zna - O, donne ingrater! ⁴

MOME: Mi smo dobro učinili što se nikad nismo htjeli ženiti.

RUĐE: Nema nas tko zaboraviti!

KONTESA: Ruđe, ti si uvijek u metafori, kao i Sveto pismo. Govori jasnije.

RUĐE Momi: Šta veliš: jasnije?

MOME kontesi: A kakav je danas dan, draga Kate?

RUĐE: Dan smrti našega brata, velim!

MOME kontesi: Tvoga muža.

KONTESA: Znam ja to vrlo dobro i bez vas.

MOME: Danas je dvanaest godina što je umro.

RUĐE: Ti znaš, jer vodiš memorijal u bratovštini.

KONTESA: Danas je trinaest godina što je moj Bašće umro. Ja sam se ovaj čas vratila s mise koju sam dala čitati za pokoj njegove duše. Ali kao svake, tako ni ove godine nije vas bilo tamo. Ni tebe, Mome, koji si sigurno jutros oblizao oltare u pet drugih crkava...

RUĐE: Nije bilo tamo, velim, ni tvoga sina!

MOME malko razdražen: On se vozika po luci u motoru s nekom Amerikankom -

RUĐE: Koja se hrani konzervama -

MOME: I pije naftu!

RUĐE: A na ulici zviždi kao fakir -

MOME: I kupa se, sama s Kekicom, na mjesečini!

RUĐE: U trikou... koji, velim, više otkriva nego pokriva!

KONTESA izazivno: I šta još?

MOME okrene se bratu: Čini mi se da je dosta?

RUĐE kratko: Dosta!

KONTESA: I zato ste dolazili amo?

MOME: Ne samo zato.

RUĐE: Za još nešto! Digne se, pođe par koraka, ustavi se pred Tizianom i nakon pauze pokaže štapom na sliku: Jedan Englez davao je našem papi 300 sterlinga za nju.

MOME: Da mu je davao 3000, ne bi je bio dao!

RUĐE: On je, velim, znao rišpetat obiteljske relikvije.

KONTESA: Jest, sinu je ostavio samo hipoteke i onog Tiziana koji je falšan.

⁴ O, donne ingrater (tal.) - O, nezahvalne žene

RUĐE naglo se okrene, u isti čas s Momom, kontesi, i oba kao da joj hoće zaustaviti riječ na ustima: Pst! To se ne govori!

KONTESA: Šta vam je? Pa valjda znate da je to od nekog drugog pitura -

RUĐE kratko: Basta, velim!

MOME: Onaj profešur iz Beča mogao se je i prevariti.

RUĐE: Uostalom, za to ne zna nitko. Kontesi: Jesi li rekla Keku?

KONTESA: Nisam. Reć ću mu kad postane doktor.

RUĐE: Bolje nikad!

MOME: Ako mu uspije da je proda, nije barem učinio ništa nepošteno.

RUĐE: Jer je, velim, radio: bona fide! ⁵

KONTESA koja osjeća da oni spremaju nekakvu ataku na nju: Već bi bilo dosta ove igre! Govorite jasno: šta hoćete?

RUĐE: Došli smo na izvrsnu ideju.

MOME: Ako pristaneš - bit će dobro za sve nas.

KONTESA: Htjela bih i ja, napokon, doživjeti nešto dobro.

RUĐE: I doživjet ćeš.

MOME: Sve ovisi o tebi i o Keku.

KONTESA nestrpljivo: Govorite... jer ja bih morala pripaziti na ono malo ručka -

RUĐE: Ako zakasniš, možeš žrtvovati jednu pjatancu...

MOME: Onda će ostati bez ručka -

KONTESA: Govorite - govorite -

RUĐE: Znaš, Kekovo prijateljstvo sa onom Amerikankom -

KONTESA sa ponešto zlobnom aluzijom: Koja pije naftu...

MOME: To ne valja uzeti ad litteram! ⁶

KONTESA k. g.: Ali jede konzerve...

RUĐE prelazi uzvišeno preko njezinih aluzija: U zgodnom momentu, velim, Keko bi joj mogao spomenuti Tiziana

MOME: Kako bismo ga i prodali -

RUĐE: Kad bi se netko našao tko ima smisla za takve stvari -

MOME: I tko ima ambicije da mu na zidovima vise Tiziani ili Rafaeli. Za nas je to svejedno!

RUĐE: Mi ionako nemamo zidova!

KONTESA: Ali imam ih ja! Ovo je moja kuća.

MOME: A hipoteke?

RUĐE: A do kada, velim, do kada?

KONTESA: Po pogodbi imam pravo uživanja do smrti.

⁵ **bona fide** (lat.) - u dobroj vjeri, dobronamjerno

⁶ **ad litteram** (lat.) - doslovno

MOME: Od jedne sobe!

RUĐE: Koja može biti i u šufitu, gdje se ne mogu ni čavli zabiti a kamoli objesiti Tiziani!

KONTESA: Mene neće nitko izbaciti iz ovog stana... Hipoteke su već u ruci jednog svećenika!

RUĐE sretan što može dati oduška svom ateističkom snobizmu: To su najokrutniji vjerovnici. Okrutni kao i njihov bog!

MOME koji je pobožan, sad, za prvi put, odriče se svoga kompanjona i protestira okrenuvši se kontesi, koja se prekriži na Ruđinu psovku: Oprosti mu, Kate, njegove volterijanske blasfemije!

RUĐE pojačano: Velim: kao i njihov bog! Pauza. Ali da zaključimo. Šta ćeš nam dati ako prodaš Amerikancima Tiziana?

KONTESA malo uzrujana: Tizian je Kekičin. Vi znate da mu ga je darovao, kad se je krstio, otac moga muža i vaš. Akt je kod notara.

RUĐE: Si, si! Giusto!⁷

MOME: To je tačno!

KONTESA: Dakle Tizian je Kekičin.

RUĐE: Jest - falšni! Ali pravi, velim, a to zavisi o nama - pravi je naš. Tvoj, njegov pokazuje na Momu i moj

KONTESA: Pa valjda nećete -

MOME: E perche no?⁸ Zašto ne?

RUĐE: Ako ga prodaš za pravog, autentičnog, onda, velim, i mi zaslužujemo naš dio. Nas smo četvero: polovicu tebi i Kekici, a polovicu meni i Momi.

KONTESA konsternirano, plane: I zato ste dolazili amo, baš na dan Bašćine smrti!... Lihvari! Ucjenjivači! Bezdušnici!

RUĐE i MOME koji se nisu nadali toj erupciji, u prvi čas se zbune, a onda se hitro snađu: Ali, Kate... Che parole!⁹ Zar nama nije potreba kao i tebi?

KONTESA: Ja ću sama reći Amerikancima da je to falsifikat.

RUĐE opet u svojoj pozi: I dobit ćeš, velim, dva dolara za nj!

MOME: Upravo jedna misa za dušu pokojnog ti muža -

RUĐE: I kvartin ulja za lumin pred njegovom fotografijom... Idimo, Mome. Pođe k izlazu lijevo.

MOME polazeći za njim, kontesi: Adio, Kate!...

KONTESA: Čekajte!

RUĐE okrene se, a i Mome s njim, oba u stavu očekivanja: Dakle?

KONTESA: Previše tražite, popustite -

RUĐE: Polovicu, velim. Ni dolara manje!

⁷ **Si! Giusto!** (tal.) - Da! Tačno!

⁸ **E perche no?** (tal.) - A zašto ne?

⁹ **Che parole!** (tal.) - Kakvih li riječi

Uto zasvira ispod balkona harmonika, a uz njezinu pratnju zapjeva ženski glas neku sentimentalnu pjesmu. Velika se dvorana napuni pjesme. Njih troje ostanu začas mirni, a onda se RUĐE uputi k balkonu, gleda dolje, sluša svirku i kucka po tlu štapom u ritmu. MOME pođe za njim, ustavi se malco dalje od balkona i sluša u tihom zanosu. Dva koraka od njega stoji nepomično kontesa, ne toliko interesirana muzikom koliko iz nekog respekta prema njihovom muzikalnom spleenu, pogotovo u onom momentu kad bi htjela da ih ublaži. Prije nego svrši svirka, uđe ĐIĐETA noseći na tasi malu bocu maraskina sa nekoliko čašica, stavi je na stol, pri čemu napravi malu buku, na što joj MOME dađe znak prstom da miruje. Pauza. Kad svrši svirka, vidi se kako RUĐE lagano aplaudira, a onda se okrene MOMI.

RUĐE: Mome, posudi mi dva dinara...

MOME stavi palac i kažiprst desne ruke u džep od prsluka, kao da traži novac, a lijevu pruži kontesi: Molim te, posudi mi dva dinara.

KONTESA Đideti: Imaš li, Đideta, dva dinara?

ĐIĐETA promiješa oba džepa na svojoj pregači i dađe kontesi novac: Upravo imam dva.

KONTESA: Hvala! pruži novac Momi.

MOME: Hvala! Pruži novac Ruđi.

RUĐE uzme novac i baci ga kroz prozor sviračima. Poslije malo svirka i pjevanje započne opet, i to jedan poznati moderni ples. Na kućnim vratima zazvoni dvaput vrlo jako. Svi se trgnu.

ĐIĐETA: To je Kekica!

KONTESA: On ima svoj ključ, ali kad tako zvoni, onda netko dolazi s njim.

RUĐE: Možda i Amerikanci... Dobro bi bilo da se uklonimo... Pokaže desno.

KONTESA: Jest. Neka ih Kekica primi. Zvat će nas ako ustreba! Ona pođe, i pruži Ruđi pasijans-karte što su na komodi. Za njom Đideta i oba konta noseći sa sobom svoje stvari: Bude li vam dosadno, tu su moje pasijans-karte.

Svi izađu desno. Mala pauza. Pred kućom svirka i pjevanje. Najednom uđe PHOEBE, a za njom KONTE KEKO. Ona ga vodi za ruku, vrlo vesela, stane pred vratima, čuje svirku, pogleda po sobi i kad vidi da nema nikoga, okrene se k njemu.

PHOEBE: Nikoga! Sad ćemo vidjeti kako plešete! Primi ga i zapleše nekoliko taktova, ne govoreći ni riječi.

Phoebe je tip moderne, elegantne američke djevojke, rođene i odgojene u bogatstvu i raskoši, navikle da joj se sve želje ispunjavaju i sve zapovijedi izvršuju. Bit će joj nešto preko osamnaest godina, okretna, otvorena, superiorno naivna, akcentuirano bezobzirna, naoko egoistična, ali u duši dobra i nepokvarena, a što je glavno: mekana i osjećajna. U neprestanoj borbi sa samom sobom da sakrije tu mekoću i osjećajnost, rado se prikazuje tiranskom i nepomirljivom, osobito ako joj tko prkosi ili je izaziva. Plavuša, sa razbarušenom, kratkom kosom, skoro polukružnim obrvama, tamnijim od kose i modrim očima. Vrlo malena usta, oštro pocrvenjena, koja se u momentima dosade, nervoze ili razmišljanja skupe na potihom zviždanju. Govori s lakim engleskim akcentom, upotrebljuje i pokoju englesku riječ. Na sebi ima sportsku trikotastu haljinu, na glavi francusku kapicu, a u ruci nosi elegantan štapčić.

PHOEBE ustavi se iznenada i otrgne se od plesača: Plešete izvrsno! Kad biste htjeli, mogli bismo nas dvoje udesiti jedan mali aranžman?

KEKO: Ja bih svaku vašu želju ispunio!

PHOEBE: Koliko sam god Evropejaca srela, nije bilo ni jednoga koji me nije uvjeravao da bi svaku moju želju rado ispunio.

KEKO: Ali ja to velim iskreno i s uvjerenjem...

PHOEBE: I to svi kažu. Pođe do balkona i baci sviračima novac. Svirka prestane; poslije se čuje negdje u daljini, a onda se potpuno izgubi. Pazite da vas ne stavim na kušnju!

KEKO: Pa ćete vidjeti kako svi Evropejci nisu jednaki.

PHOEBE na balkonu, pogleda van: Prekrasno voće! Vrati se u sobu: Šta velite?

KEKO: Hoćete da vam nešto donesem?

PHOEBE: Moj little konte¹⁰, jedan amerikanski gentleman, ne bi stavljao nikakva protu-pitanja. On bi skočio sa ovog balkona i donio bi najljepše.

KEKO: Što mogu Amerikanci, to mogu i Dalmatinci... Poleti k balkonu, ali ona ga ustavi.

PHOEBE: Ho! Stop! Ako prelomite nogu, onda je propao naš aranžman. Sjedne na fotelj.

KEKO: Kakav je to aranžman, miss Phoebe?

PHOEBE: U oktobru i novembru bit ću u Parizu, na svadbenom putovanju. I ja ne volim one pariške profesionalne plesače po dancingima. Proračunani su, nemaju temperameta, znoje im se ruke. A ja bih dakle htjela nešto doživjeti i imati uza se nekoga koji pleše iz idealizma, koji je samo za me, ima suhe dlanove... Šta velite na to, little konte?

KEKO ironičan: Zahtijevate previše, miss Phoebe!

PHOEBE: Ali je i honorar prema zahtjevima. Za dva mjeseca 5000 dolara, putni trošak i novi frak naručen kod najboljeg pariškog krojača. Pristajete li?

KEKO: Kako bi bilo da vi napravite taj aranžman sa misterom Prenticeom?

PHOEBE: Mojim zaručnikom? Never! Lee je uopće netaleantiran, a za ples mu fale i vanjski i nutarnji rekviziti. S njim se ne da ništa doživjeti, pa makar to bilo i na svadbenom putovanju. Osim toga on ne voli moje društvo. Ja sam mu previše pametna, a njemu to ide na nerve. A uz to ja ga rado sekiram i blamiram gdje god mogu...

KEKO: Vi ste takvi sa svima, miss Phoebe.

PHOEBE: S vama nisam. Vas vrlo volim. I htjela bih da ste uvijek sa mnom.

KEKO mekši i topliji: I ja da ste vi uvijek sa mnom.

PHOEBE: Grehota što to ne može da bude! Vi ste krivi, kad ne pristajete na moj aranžman. Eh, onda, little konte, kušat ćemo da izmislimo nešto drugo. Digne se: Pokažite mi sada vašu palaču. Ovdje su dakle stanovali vaši plemeniti oci i praoci!

KEKO: Jest. Kuću je u XVI vijeku dao sagraditi neki moj šukundjed koga je Venecija poslala u Split za gradskog kapetana. I on se je zvao kao i ja. Frančesko. Familijarno Keko - Kekica. Pokaže na portret: To je njegov portret. Od Tiziana.

PHOEBE pred portretom: Oh? Yes - Tizian. I know¹¹. Original?

¹⁰ little konte (engl.-tal.) - mali grof

¹¹ I know (engl.) - ja znam

KEKO: Autentično signiran. Na donjem uglu stoji napisano crvenom bojom: T i t i a - nus Vecellius¹².

PHOEBE: Very nice! ¹³ Htjela bih ga imati.

KEKO: To je lako. Moj je.

PHOEBE: Moram onda i vas kupiti?

KEKO: Mi nismo na prodaju. Ni ja, ni moj pradjed.

PHOEBE: Ja bih radije pradjeda. Koliko stoji? Je li jeftiniji od praunuka?

KEKO: Ako zaželite - vaš je.

PHOEBE: To bi mi bila najljepša uspomena na vas.

KEKO: I ja bih rado imao nešto što bi me na vas sjećalo!

PHOEBE: Također nešto originalno?

KEKO šaljivo i galantno: Autentično i signirano.

PHOEBE koketno: Signirano - crvenom bojom? Evo! Poljubi ga: Phoebe. Poljubi ga još jednom: Tudor.

KEKO oduševljen hoće da nastavi: Miss Phoebe!

PHOEBE otme mu se: Stop!... u imenu su samo dvije riječi.

Zvono na kućnim vratima, snažno zazvoni. Začas pauza. KEKO, koji je, sav uzbuđen, namjeravao da izrabi dobru Phoebinu dispoziciju, ostade nepomičan i neodlučan bi li pošao da otvori vrata.

PHOEBE se okrene prama strani odakle dolazi zvonjava: Ne ide vam ta zvonjava na nerve?

KEKO: Svakako. Netko će doći, a ja bih radije ostao s vama nasamu.

PHOEBE maliciozno: Malo bi vam koristilo kad nemate drugih Tiziana!

ĐIĐETA uđe polako zdesna: Oprostite! Netko je zvonio. Prijeđe hitro nalijevo i izađe.

PHOEBE: Tko je ova djevojka?

KEKO malko zbunjen: To je moja... krojačica.

PHOEBE začuđena: Vaša?

KEKO: Da, moja... naša. Ona meni šije kravate, a mami oprave. Đideti koja se vratila slijeva: Tko je?

ĐIĐETA ustavi se kraj vrata: Nekakav mali crni dječak... Želi, čini mi se, govoriti s gospođicom...

PHOEBE: Jim!

KEKO: Nek dođe ovamo. Pođe k izlazu i mahne prstom prema van: Jim, dođi ovamo!

Uđe JIM, crnački dječak od kojih deset-dvanaest godina, odjeven u bijelo mornarsko odijelo.

¹² **Titianus Vecellius** - Tizian (1490-1576) - čuveni venecijanski slikar iz doba visoke renesanse

¹³ **very nice** (engl.) - vrlo lijepo

JIM: Miss Phoebe, ja došao!

PHOEBE: Vidim, Jim. A po što si došao?

JIM: Poslao me mister Tudor, miss Phoebe.

PHOEBE: Šta hoće moj dobri tatica, Jim?

JIM: Mister Tudor vam je, miss Phoebe, poručio da će on sada poći na brod, a motor će se kasnije vratiti po vas. Mister Tudor je vrlo gladan.

PHOEBE: Ne, Jim. Tata mora prije doći ovamo da nešto vidi. Keku: Požurite se, little konte, i ulovite moga tatu prije nego se ukrca u motor. Dovedite ga ovamo... Sjeti se Āidete koja cijelo vrijeme stoji tu i čeka: Samo me prije predstavite gospođici...

KEKO: Ovo je gospođica Āideta Dunda - miss Phoebe Tudor. Djevojke se rukuju, a on reče Phoebi: Pravit će vam društvo dok se vratim...

ĀIDETA Keku: Onamo su konte Ruđe i konte Mome sa kontesom, hoću li ih predstaviti gospođici...

KEKO: Naravno. Moji će se stričevi vrlo veseliti. Ode lijevo.

ĀIDETA: Odmah ću ih pozvati. Uzme bocu s maraskinom.

PHOEBE: Ne, ne. Najprije bih se htjela malko bolje upoznati s vama.

ĀIDETA: Vrlo ste ljubazni. Toči maraskino: Izvolite čašicu maraskina. To je dalmatinski specijalitet.

PHOEBE: Vi ne pijete?

ĀIDETA: Nikad.

PHOEBE ispije i okrene se Jimu koji požudno gleda na liker: Jim, to je izvrsno! Āideti: Vama bi se onda svidio život u Americi!

ĀIDETA: Zašto?

PHOEBE: Tamo je zabranjeno svako piće. Jimu: Je li, Jim, kod nas je zabranjeno svako piće.

JIM filozofski: Svako, miss Phoebe - osim vode.

PHOEBE pruži čašicu Āideti: Molim, još jednu.

ĀIDETA nalijeva: Pazite, to lako udari u glavu.

PHOEBE: Ne mari ako se i napijem. U Americi strpaju pijane ljude u arest.

ĀIDETA: Ovdje samo u postelju.

PHOEBE: Divna je ovo zemlja! Ispije još jednu čašicu, a onda se okrene Jimu: Jim, to je izvrsno!

JIM: Jim mora vjerovati, miss Phoebe!

PHOEBE nudi Āideti da joj nalije još jedanput: Molim još jednu. Jimu: Ti si hulja, Jim!

JIM: Yes, miss Phoebe!

PHOEBE drži čašicu u ruci: Ti bi zbilja ovo ispio i prekršio zakone svoje drage domovine?

JIM: Draga domovina - vrlo daleko, miss Phoebe. Zakoni - također vrlo daleko.

PHOEBE: Ti si uistinu hulja, Jim!

JIM: Oh, yes, miss Phoebe!

PHOEBE pruži mu čašicu: Onda ispij i nestani!

JIM uzme čašicu, malo se zaljulja gledajući u zamamljivo piće, onda pogleda zaljubljeno najprije Phoebe, a zatim Đidetu: U vaše zdravlje, miss Phoebe, a nek vam ne bude žao, i u zdravlje ove lijepe dame! Ispijs, nakloni se i izađe.

PHOEBE izvadi dozu iz džepića svog sportskog kaputa i ponudi Đidetu: Pušite li?

ĐIĐETA: Ne, hvala.

PHOEBE izvadi iz drugog džepa benzinski upaljač i pripaljujući cigaretu: Vi se zacijelo podajete samo trećoj mani modernih djevojaka - kad ne pijete i ne pušite?

ĐIĐETA: Koja je to treća mana?

PHOEBE: Ljubav.

ĐIĐETA: Ljubav kod nas nitko ne drži za manu, gospođice. To je nešto vrlo prirodno.

PHOEBE: To je otrov kao i alkohol i nikotin. Ja se čudim kako se države i u tom ne odluču na prohibiciju.

ĐIĐETA: Ne bi imale sredstava da se brane od kriomčara. Smije se.

PHOEBE: O well! Vi poznajete ljude.

ĐIĐETA: Ja poznam sebe, gospođice.

PHOEBE: I vi biste onda s uspjehom vodili takvu kontrabandu?

ĐIĐETA: To znamo mi sve, a i dokazale smo ako smo samo i jedanput nekog voljele.

PHOEBE: Treba za to baš voljeti?

ĐIĐETA: Ja barem mislim.

PHOEBE: Volite li vi nekoga?

ĐIĐETA: Pa djevojka sam.

PHOEBE: I ja sam djevojka, pa ne volim nikoga, niti sam ikad ikoga voljela. Never!

ĐIĐETA: Ne bojte se, doći će već. Premda - vi ste zaručeni, kako čujem.

PHOEBE: Biti zaručena ne znači biti zaljubljena. Znači samo da je netko u nas tako zaljubljen da bi želio postati našim mužem. A recite mi je li tko u vas zaljubljen?

ĐIĐETA: Zar sam tako ružna da me to pitate? Ali da je netko ne znam kako u me zaljubljen, ja ga ne bih uzela kad ne bi i on meni bio drag.

PHOEBE: Oh, ima ih mnogo koji bi nam mogli biti dragi, ali ipak svi nisu prikladni za muža. Dapače oni koje najvolimo katkad su najmanje dobri za tu svrhu. Radite li već dugo za gospođu Milesi?

ĐIĐETA: Prošlo je pet godina.

PHOEBE: Milesijevi su dobri ljudi?

ĐIĐETA: Vidi se po onom što meni čine. Kao da sam njihova.

PHOEBE: Je li konte Keko s vama dobar?

ĐIĐETA: O jest, i on.

PHOEBE: Izvrsno pleše! Preporučili su nam ga kao čičerona da nam pokaže splitske znamenitosti! Treba li mu šta platiti za to?

ĐIĐETA: Ali gospođice! Šta mislite! Mladi je konte aristokrat u pravom smislu te riječi...

PHOEBE: Ja nisam znala da se aristokratima ne mora plaćati za njihove usluge.

ĐIĐETA: On ne bi nikad ništa primio.

PHOEBE: Ne čini li vam se da je malo lakouman?

ĐIĐETA izazvana proračunanim Phoebinim sudovima o Keku, replicira živo braneci ga i zauzimajući se za nj: O ni govora. Samo je vrlo veseo!

PHOEBE: Čini mi se da on samo markira svoj temperament.

ĐIĐETA: Šta ne velite! Da ga samo vidite kad ga primi...

PHOEBE: Iz početka djeluje prilično nesimpatično.

ĐIĐETA: Čudnovato! On inače pravi na svakoga već u početku najbolji dojam.

PHOEBE: Može biti. Sad sam se na nj privikla.

ĐIĐETA malko zlobno: Vi ste njemu odmah iz početka bili simpatični.

PHOEBE: Oh - ja! Ja sam svakome simpatična - i prije i poslije. Vama ne?

ĐIĐETA: Lako bih se na vas privikla.

PHOEBE: Nećete imati prilike. Mi odlazimo sutra. Šta vam se najviše sviđa na meni?

ĐIĐETA: To što se nećete dugo ovdje zadržati... Oh, pardon, htjela sam reći...

PHOEBE smije se: Molim, molim. Bilo je iskreno.

KONTESA iza kulisa: Đideta! Đideta!

ĐIĐETA digne se naglo. Phoebi: Oprostite... Kontesa me zove. Potpuno sam zaboravila da tamo čekaju na me! Izađe hitro desno.

PHOEBE ostane sama. Pođe malo po sobi, potihom fućkajući pogleda još jednom Tiziana, pa namještaj po sobi, udari svojim štapićem po jednom fotelju, sa koga se digne oblak prašine, na što izađe na balkon. Uto se pomalo otvaraju vrata desno, proviri glavom KONTE RUĐE, ogleda se da li je tko na pozornici, ne vidi nikoga i uđe. Za njim jednako oprezno KONTE MOME. Ne govore ništa, pođu prema izlazu lijevo. Kad su došli nasred sobe, pokaže se na balkonu, sa cigaretom u ustima, PHOEBE.

PHOEBE koketno: Kamo tako žurno, gospodo? Oba se konta malko iznenade, a onda se naklone kavalirski, na starinsku, a ona im također napravi ponešto afektiran naklon: Ja sam Phoebe Tudor iz Amerike.

RUĐE: Mi smo konti Milesi iz Evrope.

MOME: Iz Dalmacije!

RUĐE kratko: Iz Splita!

PHOEBE: A inače šta radite?

RUĐE: Mi?... Govorimo s vama.

PHOEBE: Ali ne sada. Uopće - u životu...

RUĐE: Moja je glavna pasija: muzika.

PHOEBE: Oh, vi ste muzičar?

RUĐE: Da. Sviram harmoniku.

PHOEBE Momi: A vi?

MOME: Ja slušam kad on svira. Smijeh. Pauza.

PHOEBE: Veseli me što mi se desila zgodna da upoznam Kekove stričeve.

RUĐE: I mi smo vrlo sretni -

MOME: Toliko se o vama pripovijeda u gradu, da smo upravo bili željni da se s vama sastanemo.

PHOEBE: Pa ja sam tek tri dana ovdje!

RUĐE: Dosta bi bio, velim, i jedan dan!

MOME: I jedan sat.

PHOEBE: Pa šta je to tako zanimljivo na meni?

MOME: Sve.

RUĐE: Vi ste neobično lijepi.

PHOEBE: Vidjela sam ovdje vanredno lijepih djevojaka.

MOME: Ma che! ¹⁴ Nijedna ne zna engleski.

RUĐE: Nijedna ne zviždi.

MOME: A koja od njih ima jahtu?

RUĐE: A dolare?

MOME: Ja uopće u životu nisam vidio ni jednog dolara.

PHOEBE: To nije teško. Izvadi iz svog džepića malen portfelj i izvuče dvije dolarske banknote: Izvolite! Pruži svakome po jednu. Oni se dignu, polože šešire i štapove svaki na fotelj na kome je sjedio.

RUĐE Momi, promatrajući kroz monokl banknotu: Momolo, da imaš nekoliko ovakvih mjesta svetaca u molitveniku?

MOME stavlja na vrh nosa cviker: I ti bi onda iz njega molio, bezbožniče!

PHOEBE gleda s komičnim izrazom te originalne starce, sine joj jedna ideja, sjedne i reče: Imate li jedno pero?

MOME: Ima, ima... Pođe hitro do komode i donese tintu i pero.

PHOEBE: Dodite ovamo! Konti priđu k stolu, stanu jedan s jedne drugi s druge strane, ona oduzme najprije jednom banknotu, napiše nešto na njoj, pa mu je vrati, a onda isto učini drugom.

Ruđi: Mjesto fotografije!

RUĐE čita: Na uspomenu od Amerikanke Phoebe. Oh, grazie, grazie molte! ¹⁵ Izvadi iz džepa svoga Dantea i stavi među listove: Nosit ću ga uvijek u svom Danteu, koga, velim, čitam svaki dan!

PHOEBE svršivši pisanje na drugoj banknoti. Momi: Mjesto sveca!

MOME čita: "Za vaš molitvenik od Amerikanke Phoebe". Vadi iz džepa molitvenik i stavi dolar među listove: Sjećat ću se vas kad god se budem iz njega molio!

PHOEBE: Zašto ne sjednete?

MOME vidi da je fotelj zapremljen njegovim šeširom i štapom: Molim, gdje?

RUĐE: Gdje? Gdje?

PHOEBE: Pa naravno ovdje. Pokaže objema rukama na obje strane kanapea, kraj sebe. Jedan s jedne, drugi s druge strane. Oni sjednu: Sad mi je dobro. Među dvije vatre...

MOME: Koje vam ne mogu naškoditi!

¹⁴ **ma che** (tal.) - ma što!

¹⁵ **grazie molte** (tal.) - puno hvala

RUĐE: Premiju ste već platili! Smijeh.

MOME: Čudnovato, mi kao da smo stari prijatelji.

RUĐE: I baš grehota što nas sutra ostavljate.

PHOEBE: Meni je vrlo žao. Bili ste mi oba simpatični, na prvi pogled.

MOME široko, ponešto zaneseno: A mislite li, vi nama ne?

RUĐE popravi malko svoju kravatu i protegne vrat: Nikad ne bih pomislio da toliko poezije može doći iz prozaične Amerike.

PHOEBE: Ne znam baš u čemu leži sva ta poezija!

RUĐE primi je za ruku: Na primjer, velim: ova ruka. Fino modelirana, topla, bijela. Zanesenije: Pa to i nije ruka - to je pravo pravcato krilo! Poljubi joj ruku i drži je u svojoj.

MOME: Per Dio! ¹⁶ Da mi je trideset godina, sutra bi vaša jahta bez vas otplovila... Primi je za drugu ruku.

RUĐE: Više vas uopće ne puštamo...

MOME: Zarobili smo vas! Konti se postepeno zagrijavaju, a ona ih u šali sve jače provocira.

PHOEBE: Ali ipak ne mogu pripadati dvojici gospodara. Oslobodi ruke.

MOME: Mi ćemo se lako nagoditi.

RUĐE: Stariji će popustiti mlađemu.

MOME: To je dužnost mlađega!

PHOEBE: Ja uopće i ne vidim mlađega među vama.

RUĐE: Ja sam mlađi!

MOME: Za same dvije godine!

PHOEBE: Tu se je uistinu teško odlučiti.

RUĐE: Moji su zubi potpuni.

MOME: A moje noge? Dnevno prevalim pet kilometara!

PHOEBE: To su mi vaše cipele već davno saopćile. A konte Kekica? A što bi rekao konte Kekica?

RUĐE: On je još dječak.

MOME: Nije ni škole svršio.

PHOEBE: Ali je, sudeći po vama, u dobru školu išao.

RUĐE: Doduše, velim, kad ste se svidjeli nama, morate se svidjeti i njemu.

MOME: Naša familija ima samo jedne oči.

RUĐE: I jedno srce.

MOME: Mi danas uopće ljubimo prvi put.

PHOEBE: I ja vjerujte, i ja!

RUĐE zanesen govori joj na uho: Uzmite me sa sobom...

MOME zanosnije: Poći ću s vama do nakraj svijeta...

PHOEBE dignu se a oni za njom: Jedan od vaše familije svakako će sa mnom...

¹⁶ per Dio (tal.) - za Boga

RUĐE i MOME s velikom napetošću pitaju i očekuju odgovor: Koji? Koji?

PHOEBE dvolično i malco zlobno: Najstariji. Evo. Pokaže na Tiziana. On će sa mnom! Konte Frančesko de' Milesi, nekadanji splitski kapetan. Oba brata ostanu začas osupnuti, onda se dosjete da je ona možda odlučila kupiti Tiziana i najednom sav se njihov interes koncentrira na tu mogućnost koja za njih znači spas.

MOME: Vi ćete ga kupiti?

RUĐE: On drugdje nije mogao ni svršiti nego u Americi!

MOME: Najvredniji član naše porodice!

RUĐE: Mi svi u naravi ne vrijedimo toliko koliko on u slici!

PHOEBE se brani od njihove nasrtljivosti: Ali on je moj... On je moj...

Uđu zdesna KONTESA i ĐIĐETA.

KONTESA začuđena bučnim prizorom: Šta je? Šta je?

PHOEBE: Igramo se biblijske igre? "Suzana i dva starca"!

KONTESA šaljivo: To su im najbolje uloge! Predstavi se: Ja sam Kekova majka -

PHOEBE: Odmah sam vas prepoznala! Vrlo me veseli!

RUĐE: Šta veliš, gospodica iz Amerike hoće da kupi našega Tiziana?

KONTESA ugodno iznenađena: Je li moguće?

ĐIĐETA zasjaji: Ah!

MOME: I ne pita šta stoji!

PHOEBE: Suvišno je da ga kupujem. On je već davno moj.

SVI se u čudu pogledaju: Šta? Šta?

ĐIĐETA: A Kekica nam nije ništa rekao.

KONTESA Phoebi: Vi ste zacijelo sa Kekicom stvar uredili?

PHOEBE: Jest. Sve je već uređeno. Sad će doći moj tata i odmah ćemo ga prenijeti na jahtu.

MOME u općem nemiru, uhvati jedan stolac i stavi ga pod sliku: Možemo ga onda i skinuti dolje... Popne se na stolac koji se bučno raspadne pod njim. Svi se obrate k njemu.

KONTESA: Momolo, zaboga, mogao si slomiti nogu -

MOME: Niente! Niente!

RUĐE: Malum omen!¹⁷

PHOEBE: Ne lome se lako noge što prevale dnevno pet kilometara! Smijeh.

RUĐE: Za penjanje po katrigama, trebaju velim, druge godine i drugi elasticitet... Uzme drugi stolac, skinu Tiziana, silazi: Uh, prašine! Đideta!

ĐIĐETA uzme hitro neku krpu s komode i obriše prašinu sa slike da se sve puši: Ima puna četiri vijeka da se nije oprašio.

KONTESA: Stavi tamo, na komodu. Neka gospodica bolje vidi.

¹⁷ malum omen (lat.) - zao znak

ĐIĐETA i MOME postavljaju portret na komodu, PHOEBE ga promatra, ostali se također sakupljaju oko njega.

PHOEBE: Famosno!

MOME pljune na prste i smoči sliku u desnom uglu: Evo, ovdje je potpis: T i t i a n u s Vecellius, pinxit Anno Domini 1530¹⁸. Vidite li?

PHOEBE gleda: Vidim, vidim...

RUĐE: Povero Frančesko! U obiteljskim analima piše, da je, vozeći se iz Venecije u Split, skoro umro od morske bolesti. A sad mora preko Atlantika!

MOME opet pljune na prste i smoči lice na portretu. Phoebi: Pogledajte samo ovo lice... To je majstor!

PHOEBE: Vanredno! Kolosalno!

KONTESA dok Phoebi promatra sliku, polako konte Ruđi: Koliko će dati za nj?

RUĐE: Ne znam, ali mislim: mnogo.

ĐIĐETA: Zna Kekica šta radi! Na kućnim vratima snažna zvonjava.

PHOEBE: Eto ih!

ĐIĐETA izađe lijevo, otvori vrata i domalo uđu: Phoebin otac MISTER PHILIPP J. TUDOR, njezin zaručnik MISTER LEE PRENTICE, zatim KONTE KEKO i ĐIĐETA.

PHOEBE: Napokon! Najprije dozvolite meni, koja poznam sve, da predstavim jedne drugima. Moj otac, moj zaručnik mr. Lee Prentice - gospođa kontesa de' Milesi, Kekova mama, gospođica Đideta Dunda, koja pripada porodici i šije Kekove kravate, Kekov stariji stric konte Momolo, koji prevlači dnevno pješice pet kilometara pokaže na njegove cipele, ut crepidae docent¹⁹, Kekov mlađi stric konte Ruđero, kome, velim, ne fali ni jedan zub, velim, virtuoz na harmonici, napokon pokaže na Tiziana: Najstariji član porodice konte Frančesko de' Milesi, splitski kapetan, trpi od morske bolesti, momentano lično odsutan, ali trajno prisutan in effigie²⁰, uvijekovječen autentičnim Tizianovim kistom, kao što je to ovdje napisano: Titianus Vecellius, pinxit Anno Domini 1530. Godinu ne kaže latinski. Rukovanje, žamor, pozdravi, promatranje portreta.

Mr. TUDOR visok, elegantan, obrijan, u mornarskom oficirskom odijelu, četrdesetih godina, pristupi i poljubi ruku kontesi: Veseli me što vas, nakon toliko godina, opet vidim, kontesa Kate! Sjećate li me se?

KONTESA gleda ga neko vrijeme i ne prepoznaje ga: Ne sjećam se...

Mr. TUDOR: Dugo je to, doduše! Ali ja bih vas prepoznao među stotinama. Bili ste mlada gospođa kad sam otišao u Ameriku...

¹⁸ Titianus Vecellius pinxit Anno Domini 1530. (lat.) - Titianus Vecellius slikao godine Gospodnje 1530.

¹⁹ ut crepidae docent (lat.) - tako cipele dokazuju

²⁰ in effigie (lat.) - u slici

KONTESA dosjeti se: Filip? Mali Filip? Bože moj!...

Mr. TUDOR: Da Filip! Onaj mali Filip koji je ovdje služio za najniže poslove, trčkarao neprestano sad za ovo sad za ono, spavao gore u nekoj uskoj mansardi sa miševima i dobivao mjesečno forintu a dnevno batine od slugu i sluškinja i ondašnje mlade gospođe... prema Momi i Ruđi.

RUĐE začuđen: Je li moguće? Vi ste onaj nekadanji neposlušni...

Mr. TUDOR upadne mu u riječ: Deran... recite slobodno, jest ja sam onaj deran Momi koji vam nikad nije znao očistiti cipele - uvijek ste imali tako strašno zaprašene cipele -

KONTESA: Onda, kao i danas!

Mr. TUDOR: Kako vidite, život je katkad nevjerojatniji od kakvog romana.

PHOEBE: Jest, tatice, život je katkad prava opereta. Ali nemoj odmah postati sentimentalan! Zato nismo došli ovamo. Sad ste, hvala bogu, konstatirali vaše porijeklo i fiksirali vaše nacionale, i ja predlažem da prijedemo na važnije stvari. Ti, old boy²¹, možeš doći popodne ovamo i isprazniti s kontesom sve sarkofage vaše prošlosti.

RUĐE: Izvrsno! Mala je božanstvena!

MOMO: Un tesoro! ²²

PHOEBE Prenticeu: Je li tako, Lee?

Mr. PRENTICE visok, suh Amerikanac, obrijan, u bijelom ljetnom odijelu, kao da je slomljen u zglobovima, hladan i apatičan, promatra sliku i gleda u svoj bedeker. Na Phoebin upit, malko se okrene i reče poslovno, bez akcenta: Yes, my darling! ²³ Gleda opet sliku.

PHOEBE ocu: A navečer možeš pozvati čitavu familiju na jahtu, na diner!

Mr. TUDOR: Ti imaš uvijek najbolje ideje! Onda, molim, moje dame i moja gospodo, večeras ste moji gosti. Motor će vas čekati na obali.

PHOEBE Prenticeu: Lee, večeras su svi kod nas na dineru. Veseliš li se?

Mr. PRENTICE okrene se malko: Yes, my darling! Opet se zadubi u svoj posao i ne mari za ono što se oko njega zbiva. KEKO Momi: Ne smiješ doći sa zaprašenim cipelama!

Mr. TUDOR: A sada da čujemo što si htjela?

PHOEBE: Ti zacijelo još iz svojih mladih dana poznaš ovaj portret?

Mr. TUDOR: Pa naravno! Još u moje doba dolazili su Englezi da mu se dive...

PHOEBE: On će također s nama na jahtu. Konte Keko mi ga je darovao. Čitava se porodica Milesi prenerazi.

MOME: Darovao!

ĐIĐETA: Je li moguće?

KONTESA: Darovao? Zašto darovao?

RUĐE: Kraljevi i pape darivaju Tiziane...

Mr. TUDOR ublažuje situaciju: Phoebe je trgovačko dijete, a kad trgovac nešto kupi, pa ne preplati, uvijek se tako izražava...

²¹ old boy (engl.) - stari dečko

²² un tesoro (tal.) - blago, bogatstvo

²³ Yes, my darling! (engl.) - Da, draga moja!

KEKO: Portret je moje vlasništvo i ja ga nisam prodao nego darovao! Familija se opet uz-
buni.

Mr. TUDOR Phoebi: Mi to ne možemo primiti...

PHOEBE: Zašto ne? Cijela će nam Amerika biti zavidna... Tko ima tamo autentičnog Ti-
ziana?

Mr. TUDOR: Konte Keko će primiti od nas adekvatnu svotu.

RUĐE: To je pravo!

KONTESA: Jasno je! Ujedanput

MOME: Eccellente!

KEKO: Nipošto. Što je darovano - darovano. Žamor i uzrujanje.

KONTESA Āideti: Poludio je!

ĀIĀETA: Znala sam ja da će biti tako.

PHOEBE Prenticeu: Šta ti veliš na to, Lee?

Mr. PRENTICE u općem žamoru pruži joj svoj bedeker i reče: Yes, my darling!

PHOEBE uzme knjigu iz Prenticeove ruke i pročita ono mjesto koje joj je pokazao, onda se stane
tako glasno smijati, da je svi u čudu gledaju. Prentice se također groteskno smije.

Mr. TUDOR Phoebi: No, šta je?

PHOEBE prestane se smijati i reče glasno: Ravno poslije 400 godina otkriva se da je Fran-
česko de' Milesi pokaže na portret - bastard! Začudenje.

RUĐE: Kako?

MOME: Gospođice! Ujedanput

KEKO: Naš praotac - bastard?

PHOEBE: Yes! Najnovije izdanje bedekera veli čita prevodeći: "U lijepoj renesansnoj palači
Milesi, na Trgu voća, nalazi se jedan portret za koji se je dugo držalo da je Tizianov ori-
ginal, pogotovo zato jer se na slici nalazi falsificirani majstorov potpis. Slika je samo us-
pjeli falsifikat iz kasnijih vremena." Dok ona čita, vlada opća konsternacija.

Zastor

DRUGI ČIN

Na palubi jahte "Stella" koja je u ovaj čas usidrena u splitskoj luci. Ograda palube ide s jednog kraja pozornice na drugi, tako da se more zamišlja sprijeda gdje je gledalište. Otraga, iza druge ograde, vidi se u daljini Split u noćnoj rasvjeti i njenim odrazima u moru. Dalmatinska ljetna mjesečna noć puni prostore transparentnom sivomodrom maglicom koju režu konture jahtinih detalja. Oko ponoći. Na palubi ne gori u ovaj čas ni jedna električna svjetiljka. Nekoliko udobnih sjedala, ležaljki i stolić stoje porazmješteni na slobodnom prostoru.

Kad se dignu zastor, započne ispod jahte serenada: nekoliko muških, dobro intoniranih glasova, uz pratnju gitare zapjevaju toplu dalmatinsku pjesmu. Zrak dršće od sentimenta i mjesečine: romantika, romantika...

U jednom od fotelja sjedi, nevidljiv, JIM. Vide se samo gusti koluti dima njegove cigare koju on požudno srče, podajući se čaru noći, samoće i ganutljive pjesme. Pauza. Najednom začuje se kako netko dolazi na palubu. JIM se uspravi, utrne hitro cigaru i turi je u džep. Uto se pojavi: PHOEBE u večernjoj toaleti i KONTE KEKO u fraku.

PHOEBE ulazeći: To ste vrlo lijepo izmislili, little konte! Vrlo lijepo! Ja to strašno volim... Poslušaj časa.

KEKO: Znao sam da će vam biti drago...

PHOEBE: Mene to zna tako zanijeti, da mi suze dođu na oči.

KEKO: Je li moguće?

PHOEBE opazi Jima: A gle - i Jim je ovdje!

KEKO: O Jim!

PHOEBE: Što radiš, Jim, na mjesečini?

JIM koji se već digao i čeka na zapovijed: Miss Phoebe, čekam da pobijelim! Smijeh.

PHOEBE: Odleti hitro dolje i donesi mi jedan šal! Prestane pjevanje.

KEKO uhvati Jima, koji je već poletio, za rame: Čekaj - idem ja. I prije negoli je Phoebe mogla što reći, Keko iščezne.

PHOEBE: Ti se uvijek daješ istisnuti! Pođe k jednom fotelju i sjedne.

JIM: Ja uopće i ne znam, miss Phoebe, čemu vi držite tolike slugu? Ima toliko drugih luđaka koji vas služe zabadava...

PHOEBE: Valja da budeš spretniji, Jim! Mister konte ne zna gdje su moji šalovi... Možda ga ipak pretekneš!

JIM poleti hitro, ali u isti čas izađe LEE PRENTICE i nosi Phoebin šal: Šta sam rekao? Ako nije nitko drugi, onda je mister Prentice tu! Phoebe se smije: Good night, miss Phoebe, I will go to sleep²⁴ ... Nakloni se i hitro izađe. Serenada počne opet.

²⁴ Good night, miss Phoebe, I will go to sleep... (engl.) - Laku noć, gospođice Phoebe, ići ću na spavanje...

PHOEBE kojoj je Prentice međutim stavio šal na ramena: Hvala ti, Lee! Ti uvijek pogodiš moje želje. Jesi li dobro jeo večeras?

Mr. PRENTICE sjedne joj vis-à-vis: Yes, my darling!

PHOEBE: Pošto si sjeo u taj fotelj, izgleda da bi ti rado ovdje ostao?

Mr. PRENTICE: Yes, my darling.

PHOEBE: Da, ali tebi ni najmanje ne pristaje ova mjesečna noć i ova serenada. Zacijelo tvoj sir još uvijek čeka na te?...

Mr. PRENTICE: Yes, my darling.

PHOEBE: Onda pođi i pojedj svoj sir, Lee!... Ne bih htjela da preuzmem odgovornost za tvoju duševnu ravnotežu.

Mr. PRENTICE dignu se: Yes, my darling. Pođe, onda se ustavi, dođe do nje i prigne se da je poljubi.

PHOEBE obrani se diskretno: Ne, ne, Lee! Nemoj da mi pokvariš lijepu romantiku koja u ovaj čas oko mene vibrira!

PRENTICE ode bez i najmanjeg protesta. Ona ostane sama i sluša pjevanje koje se je malco odaljilo. Uto se vrati KONTE KEKO.

KEKO: Čujem da vam je mr. Prentice donio šal?

PHOEBE zaljuljana sentimentom tiho: Sjedite i mirujte. Keko sjedne i šuti. Pauza: Tko to pjeva?

KEKO reagira: More, miss Phoebe! Vino! Dalmacija!

PHOEBE u jednakom nastrojenju: Ovdje bi trebalo ostati i živjeti...

KEKO govori tiho, s toplim akcentom: Očekivao sam da ćete to osjetiti. Jer ste porijeklom odavde. Istina, rodili ste se daleko, negdje tamo preko oceana. Živite u drugom životu i među drugim ljudima. Na drugim morima plovite i druge pjesme slušate. Ali - ova naša dalmatinska krv i ćud ne daju se izroditi dokraja. Prevru, miss Phoebe - prevru prije ili kasnije...

Pauza. Pjevanje slijedi u jecanju i treperenju.

PHOEBE potpuno u ekstazi: Govorite, samo govorite...

KEKO bez deklamacije, ali iskreno i toplo: To mi svi nosimo u sebi, pa bilo kako da nas prevrću i premještaju... Zato nas Zapad nije znao pripitomiti, niti Istok ukrotiti... Mala, uska pruga između dva svijeta, između Venecije i Bizanta, a na toj pruzi, miss Phoebe, mi... stisnuti među more i planinu, bijeni s juga i sjevera od dva različna vjetra, polijevani od sunca i vina, ljuljani od osjećanja, uzburkani od temperamenta... čudna jedna mala rasa ili - kako nas oni koji nas ne vole ili nas ne razumiju ili nas se boje - zovu u šali i poruzi: rasica... mi, Dalmacija, vi i ja i ona moja majka bogomoljka i mala požrtvovna krojačica i ona moja dva strica čudaka i oni ludi studenti što pjevaju i malo dalje oni ribari i taj mjesec što šapće nad morem svoju srebrnu gluhu molitvu... Pauza. Pjevanje se sve više gubi u daljinu, ali se još uvijek jasno čuje: Eto. Da li se sad snalazite, miss Phoebe, da li se snalazite?

PHOEBE meko: Kao da sam ovdje rođena...

KEKO: Sad jasno osjećate gdje biste mogli biti najsretniji. Vi što ste vidjeli čitav svijet i pretražili sve kontinente... Šta su vam sada užurbane i bučne njujorške ulice sa kućama

od stotine spratova, pariški bulvari, i ekspresi, i luksusni hoteli, i ekstaze zadimljenih dancinga i sve želje uslišane i sve zapovijedi ispunjene... Svuda i sve je jednako dosadno...

PHOEBE: Očajno, očajno...

KEKO: A kad vam je napokon palo na pamet da dođete ovamo...

PHOEBE: Ja nisam ni htjela dolaziti ovamo... Otac je htio...

KEKO: Eto - niste ni htjeli doći ovamo! A možda biste bili i otišli odavde, da niste sreli ovog siromašnog konta, kod čijeg je djeda vaš otac bio ono što je danas kod vas onaj lukavi crni dječak.

PHOEBE: I čija mu je baka dala, prije trideset godina, novce da uzmogne poći u Ameriku...

KEKO: Po kojoj i ova jahta nosi svoje ime Stella. Da, Stella, moja baka, za koju se kaže da je imala deset ruku i deset srdaca!... Davala je svima i svakome: obogatila siromahe, napunila crkve paramentima, srebrnim kadionicama i kandelabrima, davala ljudima koji su trebali, i bogu koji ne treba, a unuku je ostao samo onaj falšni Tizian...

PHOEBE: Ja vam to nisam uzela za zlo, little konte!

KEKO: Znam, miss Phoebe. Ali da sam znao da nije pravi, ne bih vam ga bio darovao...

Pauza: A ipak, vidite, isplatilo se dolaziti ovamo. Otkrili ste izvore iz kojih izbija vaš puls, saznali ste otkle je poteklo sve ono što je u vama nemirno, prevrtljivo, nezasićeno i pustolovno, upoznali ste mali kutić iz koga je vaš otac ponio svoju i vašu sreću... Pjevanje se potpuno izgubilo.

PHOEBE: I upoznala sam vas...

KEKO: Ah, mene ćete zaboraviti?

PHOEBE: Nikad, little konte... nikad.

KEKO s tužnim posmijehom: Koliko bi mi vrijedilo to nikad kad vi ne biste bili od ove rase! Ali to i jest ono! Malo mjeseca i malo sentimenta, pa vjerujemo u nepromjenljivost srca i hvatamo se za vječnost kao za nepretrgljiv konop. Nikad - uvijek - nikad - uvijek: lijepe vječnosti, koje traju samo sekunde... Mi vjerujemo u njih, ali one bježe od nas... Ura ljubavi, miss Phoebe... Nikad - uvijek - nikad - uvijek. - A vječnost se mijenja i prolazi tako divno hitro... hitrije i prolaznije nego život...

PHOEBE: A ipak: ja vas neću zaboraviti!... To jest, po vašemu: ne bih htjela da vas zaboravim! Pruži mu ruku.

KEKO primi njezine ruke: To je mnogo. To je najviše što se može reći kad se hoće reći istina, kad bih ja smio vama ispovijediti što u ovaj čas mislim... Odmahne rukom.

PHOEBE: Smijete, razumije se da smijete...

KEKO: Ne, ne, miss Phoebe! Tri se dana već borim s tim...

PHOEBE: Tri dana! I vi?

KEKO: I vi?

PHOEBE: I ja. Prvi put u svom životu. Prvi put, little konte... Govorite dakle - ili digne se sađimo dolje.

KEKO primi je za ruku: Počekaite, miss Phoebe! Možda je bolje da govorim. Vi ste upali u moj kruti život kao kakva fantazija... Sa svim čarima i primamljivostima što mogu da zgrabe nekoga koji tek postaje čovjek, koji se bori, ponizuje, gmiže da postane čovjek, miss Phoebe, biti čovjek, a ne fantom, ni sjena, ni apsurd, kao što su oni moji stričevi...

Samo ne onako - samo ne onako!... I vi ste došli: ljepota, bogatstvo, svijet je u vama... egzaltacija i oslobođenje sa vama... Pa sam vas zavolio... I volim vas primi je oko pasa i privuče je k sebi i ljubim vas, kao da nema ništa više i nikoga drugog na svijetu nego samo: vi i ja... vi i ja... Zastane čas i gledaju se oči u oči.

PHOEBE sretna i fascinirana: Još jedanput, little konte! To se ne čuje svaki dan! Recite mi to još jedanput, little konte! Još jedanput!

KEKO vibrira mu glas kao struna: I ljubim vas, kao da nema ništa više i nikog drugog na svijetu...

PHOEBE: Nego samo vi i ja. Ona podigne svoju ruku oko njegova zatiljka i poljube se. Pauza. Onda mu stava ruku na glavu i reče nježno: Little konte, jutros ste mi bili rekli da biste svaku moju želju ispunili, ali ja sam bila s vama frivolna i proigrala svoje šanse. Još nježnije: Sad vas samo pitam: biste li učinili za me sve što bih od vas zahtijevala? Usprkos svemu i svima?

KEKO: Sve, miss Phoebe! U ovaj čas sve bih za vas učinio!

PHOEBE: I pošli sa mnom u Pariz?

KEKO zanesen: U Pariz i preko svih oceana, do nakraj svijeta...

PHOEBE gleda ga u oči: Kako ste sada lijepi, little konte, kako ste lijepi! Obujmi ga rukama i poljubi.

Iznenada plane jedna električna lampa. Oni se naglo otkinu jedno od drugoga. Poslije malo uđe jedan MORNAR noseći pribor za crnu kavu: na srebrnoj tasi posuđe od tučenog srebra i dozu za šećer.

MORNAR ustavi se: Da natočim kavu, miss?

PHOEBE: Ne, ne, John. Ostavite tamo, ja ću sama. Mornar pođe desno, a ona reče za njim: Hoće li oni skoro gore?

MORNAR ustavi se: Mislim, miss. Još su za stolom.

PHOEBE: Donesite cigarete. Mornar ode desno: Kako je sve to čudno!

KEKO: Šta, miss Phoebe?

PHOEBE: Iznenada se upali jedna žarulja... i život opet teče svojim tokom!

Iza kratke pauze istupi na palubu ĐIĐETA. Na sebi ima jednostavnu ukusnu haljinu, možda jedinu što posjeduje. Plaha je, kao da se boji da ne smeta, i ustavi se čim ih je ugledala.

ĐIĐETA: Oprostite što smetam...

PHOEBE Ljubazna u tonu: Molim, gospođice, nipošto... Sjedite k nama!

ĐIĐETA: Vaš gospodin otac moli konta Keka da dođe dolje.

PHOEBE: Idite, konte Keko... mi ćemo vas pričekati ovdje...

Međutim je ušao MORNAR i donio na tasi cigare i cigarete. Ponudi redom svima. PHOEBE i KEKO uzmu po cigaretu.

PHOEBE Keku, koji baš hoće da pripali svoju: Ne vjerujem da ćete dolje smjeti pušiti. Tata je u tom nepopustljiv.

KEKO turi cigaretu u džep: Onda, kad se vratim. Pođe u lađu a mornar za njim.

PHOEBE: Kako vam se sviđa ovdje?

ĐIĐETA: Ovdje je vanredno lijepo!

PHOEBE: Uistinu, naša je jahta jedna od najljepših što plove po vodama cijeloga svijeta. Ali ja sam htjela pitati kako se vama sviđa ovdje?

ĐIĐETA: Šta da vam kažem? Ja se tu nekako bojim... Čini mi se kao da mi fali daha...

PHOEBE se nasmije: Pa nismo u džungli, gospođice! Nema opasnosti da vas zaskoči kakva divlja zvijer iz zasjede...

ĐIĐETA: Ja ne mislim tako, miss Phoebe! Iako nije samo džungla u kojoj ima zasjeda... Nije to, što izazivlje u meni ovo raspoloženje...

PHOEBE: Nego što?

ĐIĐETA s bolnom rezignacijom: Ah, šta vi znate! Da ste vi poput mene, od svoje dvanaeste godine stajali zgrbljeni sa iglom u ruci, spasavali svoju mladost koju je bijeda lomila i trošila, sa strahom i naporom izgrađivali svoju sreću... bilo bi vam isto tako kao sada meni... Ova tri-četiri sata što se nalazim na ovoj vašoj čarobnoj lađi uvjerila su me da mi ne možemo sreću vezati uza se. Sreća nam se mora nametnuti sama.

PHOEBE: Vi, dakle, držite da je bogatstvo sreća?

ĐIĐETA osmjehne se: To ne. Ali, slučajno, za mene bi bila. Da sam bogata, onda se ne bih bojala.

PHOEBE: Čega?

ĐIĐETA: Čega? Malko se zamisli, a onda uvjerljivo: Da ne izgubim ono što je moje.

Ulaze KONTE RUĐE i KONTE MOME. Obojica su ponešto pijani od dobre večere, izvrsnih vina i raskošna milieua. Njihovo je pijanstvo blagohotno, brbljavo, nasmijano, ne buncaju i ne teturaju ni najmanje. Ruđe ima na sebi staromodni, malko tijesni frak, a Mome je odjeven kao u prvom činu, samo su mu cipele čiste. Oko ovratnika ima još uvijek servijetu. U zapučku veliki karanfil.

RUĐE ulazeći: Stidio sam se za te. Jeo si, velim, kao da nisi večerao mjesec dana!

MOME za njim, zagrižljivo: A zar - jesam? A zar - jesam?

RUĐE opazi prisutne: Pst! Ovdje sjedi neko...

MOME široko, prema damama: Pa to su naše sirene!

PHOEBE: Napokon su došli na površinu i naši Tritoni! ²⁵ ... Ponudi im da sjednu: Izvolite gospodo!

MOME sjedne: Najvolio bi se sad prošetati.

RUĐE sjedne i on: Previše je jeo -

²⁵ Triton - u grčkoj mitologiji bog morskih dubina s ljudskim tijelom i ribljim repom, sin Posejdonov

PHOEBE: Drago mi je da vam je išlo u tek!

MOME: Imate izvrsna kuhara. Bolji nego kod naše Kate, je li Đideta?

ĐIDETA povrijeđena: Glavno je dobar apetit, konte Mome!

MOME: Ali tebi ga je, Đideta, netko pokvario.

PHOEBE: Šta je dražite večeras? Nemojte da ja počnem! Ja znam biti vrlo zlobna!

MOME: Podnijeli smo vaš šampanjac, miss Phoebe, pa možemo i vašu zlobu...

RUĐE: Samo, velim, ako i ona tako dobro muzira...

PHOEBE pritisne na zvonce: I te kako muzira! Posudite mi časom vaš molitvenik, konte Mome!

MOME u neprilici, opipava se: Moj... šta, moj molitvenik? Ono, da... ostavio sam ga kod kuće...

Uđe MORNAR.

PHOEBE Ruđi: A gdje je vaš Dante, konte Ruđe? Mornaru: John, donesite mi odozdo moju torbicu.

MORNAR ode.

RUĐE: Šta ste rekli, velim?

PHOEBE: Čuli ste, velim, vrlo dobro! Posudite mi malo, velim, vašeg Dantea.

RUĐE: Ostao mi je u drugom odijelu...

PHOEBE Đideti: Šta mislite, govore li istinu ova gospoda?

ĐIDETA: U neprilici su, kao da ih pitate za krsni list!

RUĐE protestira: Zašto u neprilici?

MOME također: Molim - ja ne!

Uđe MORNAR i preda PHOEBE torbicu. Onda izađe desno.

PHOEBE: Sad ćemo vidjeti. Popodne sam pošla u jednu mjenjačnicu da promijenim nešto novaca. Mjenjač mi je tom zgodom pokazao dvije vrlo interesantne dolarske banknote. Oba konta u neugodnoj situaciji. Ona izvadi iz torbice dvije dolarske banknote: S mojom posvetom i potpisom, gospodo! Da ste barem počekali dok "Stella" digne sidro i izađe iz luke... Šta velite na to?

RUĐE muca: Znaite, to vam je bilo tako...

PHOEBE: Ali ja se ne srdim za to. Ja bih vam ih dragovoljno vratila...

RUĐE: Ne, ne, mi to ne bismo mogli primiti -

MOME: Jedanput prodani - prodani!

ĐIDETA: Kako bi bilo da ih opet kupite od gospođice?

PHOEBE gestom, kao da će ih razderati: Onda najbolje da ih razderem!

MOME: Ne, ne. Radije ih dajte meni, da ih predam crkvi.

RUĐE skoro srdito: Moj ne! - Moj: siromasima!

PHOEBE: Da ste mi dali molitvenik i Dantea, ja bih vam ih lijepo ponovno stavila među listove... Konte Ruđe i konte Mome istodobno izvade jedan svoga Dantea a drugi molitvenik: Izvrsno! Stavlja jedan dolar Momi u molitvenik što ga ovaj drži pred njom: Ovaj - crkvi! Jednako Ruđi koji pruža Dantea: A ovaj siromasima!... A sad molim, dođite na crnu kavu! Primi Ćidetu ispod ruke i pođu desno. Konti pođu za njima, ali malko zaostanu.

RUĐE: Hoćeš li ti svoj dati crkvi?

MOME: Ja sam u testamentu sve ostavio crkvi. Mislim da je dosta! A ti ćeš svoj dati siromasima?

RUĐE: Dat ću ga sebi! Zar ja nisam najveći siromah?

MOME: Yes, my darling!

RUĐE: Šta misliš, jesmo li se blamirali?

MOME: Yes, my darling! Pauza. Mome primi Ruđu ispod ruke: Uostalom, morali smo ih mijenjati; inače ne bismo mogli biti posluži dobre ruke!

RUĐE: Yes, my darling!

MOME: Da nam barem sluge ne kažu da smo škrtice!

RUĐE: Yes, my darling! Izadu desno.

Poslije malo uđu vrlo uzbuđeni KONTE KEKO i KONTESA. Oni govore hitro, u velikom tempu, prigušeno. Kontesa je odjevena u crnu, staromodnu, svilenu opravu.

KONTESA kao da joj fali daha: Bože, bože... Pusti me da sjednem... Padne u prvi stolac, tražeći riječi i daha: I ti to meni tek sada kažeš!...

KEKO: Pa nema ni deset minuta što mi je rekla.

KONTESA: Čisto otvoreno ti je rekla?

KEKO: Bez ikakvih preambula, majko! Baš ovdje, na ovom mjestu! Studenti su pjevali i ta mjesečina...

KONTESA: Znam, znam kako to djeluje!

KEKO: Bila je sva izvan sebe! Da sam je digao na ruke i odnio bogzna kamo, ne bi bila ni riječi rekla!

KONTESA uhvati ga za glavu i poljubi par puta: Kekice! Kekice!

KEKO: Umiri se, mamice. -

KONTESA začas se zamisli, i onda u posve drugom tonu, vrlo realno, resignirano: Ali sve to nema smisla! Sve to nije ozbiljno!

KEKO: Zašto ne bi bilo ozbiljno? Čitavo ovo vrijeme što je tu, osjećao sam neprestano kako je vrlo rado sa mnom. Jutros mi je predložila da pođem s njom u Pariz - na dva mjeseca - da joj budem plesač po dancingima... To je samo da me ima kraj sebe...

KONTESA: Pa gdje su tebi novci za Pariz!

KEKO: Davala mi je 5000 dolara -

KONTESA osupne se, onda naglo: Čuješ, čini mi se da je to vrlo mnogo u našoj moneti?

KEKO: Četvrt milijuna!

KONTESA: A ti? A ti?

KEKO: Rugao sam joj se... Gdje bih se ja dao najmiti kao plesač... Zapravo sve je to šala!

KONTESA: Četvrt milijuna! Toliko smo dužni don Vici! Ne vjeruje sama sebi: Pa naravno da je šala!

KEKO: Na koncu konca čovjek ipak ne zna na što se sve ne kapricira jedna ovakva ekstravagantna i razmažena bogatašica... kad je uhvati spleen...

KONTESA: Čuvaj se ti, sinko moj, takvih spleenova!... To ti se začas zasplesni, a onda se malo zatim isto tako odspleeni!... Ali nije ni čudo, kad dobro promislim! Ti s jedne strane, a onaj njezin darling s druge... Onako dug, sa malom klimavom glavicom... kao telegrafski stup sa svojom porcelanskom čašicom! Samo ona... zna ona što čini!... Kad ga više ne bude htjela, dogodit će mu se što i telegrafskoj čašici: deran uzme kamen i čašica odletiti...

KEKO koji je stao da šeće, a onda se ustavio i u čudu slušao kontesu: Ti si dobre volje danas, mamice!

KONTESA: Od dišperacijuna, sinko moj! Evo, sreća se nudi, a vezan si i ne možeš da je prihvatiš! Šta misliš šta bi to značilo za nas? Samo kad pomislim kako bi prestala ona bezobrazna zvonjava na vratima i vječni računi i inkasatori i liferanti i sudbeni podvornici!

KEKO: Vidiš - nisam ti trebao ništa govoriti!

KONTESA: Bez dugova - ah, Kekice, bez dugova!... Kako bih samo slatko spavala! Da mi je samo jednu jedinu noć prospavati onako in continuo... onako: kako legnem tako se i probudim! Pa ujutro sjesti na balkon, gledati kako dolje svijet prolazi i samo slušati: - Ljubim ruke, kontesa! - Sluga vam se, kontesa! - - Kako ste spavali? -

KEKO: I nikako nije moguće da bude drukčije?

KONTESA: Nemoj me tako pitati, molim te! Ako me samo još jedanput što takvo upitaš - digne se - idem ravno u more! Šta misliš?... Šta sanjaš! Mala pauza. Ah kako je ovdje divno! Jesi li samo vidio ono srebro, onaj kristal... A Phoebina kabina? Sa onim toaletnim stolićem i garniturom od tartaruge... I još te zovu na večeru i onda ti kažu: vaš sin nek uzme našu kćer... i naše dolare... i naše automobile... i naše jahte... A kad tamo: sve na što možeš računati, to je jedna šivaća makina -

KEKO: I jedno srce!

KONTESA: To i jest ono! Upravo da poludiš!

Dolazi zdesna ĐIĐETA.

ĐIĐETA: Konteso, mi vas čekamo s kavom...

KONTESA zlovoljno: Baš mi je do kave!

ĐIĐETA Keku: Šta joj je?

KONTESA: Šta mi je? Šta mi je? Hoćeš da zapjevam i zaplešem? Kad imam takvu jahtu i mogu s njom kud hoću -

Uto se pojavi zdesna PHOEBE. Uhvati straga ispod ruke Keka koji je stajao okrenut leđima prema strani otkle je ona došla. Keko se trgne.

PHOEBE: Gdje ste tako dugo, konteso? Kava...

KONTESA razvedri se, poleti k Phoebi i poljubi je: Kako ste vi večeras sjajni, miss Phoebe! Božanstvena - ova vaša toaleta! A te čipke! Āideti: Āideta, pogledaj samo ove čipke! Mjesečevo svjetlo - a ne čipke...

Ona je još u riječi kad izađu na palubu MISTER TUDOR i MISTER PRENTICE, obadva u fraku. Āim ih kontesa opazi, približi im se.

KONTESA zaneseno: Ovdje je divno! Upravo čarobno!

Mr. TUDOR: Prava dalmatinska noć! Sretan sam što smo se ovdje našli baš kad je tako lijepa mjesečina!

PHOEBE: Ne znam zašto ste zapalili svjetlo? Mr. Prenticeu: Molim te, Lee, budi tako dobar i ugasi! Mr. Prentice izađe začas, ugasi svjetlo i vrati se odmah. Mjesec i elektriĀa to je nepodnošljiv konkubinat! Svjetlo se ugasi: Tako!

KONTESA: Sad je mnogo ljepše! Nasloni se o ruku Āideti.

Mr. TUDOR: A gdje su naši dragi konti?

PHOEBE: Kod crne kave -

ĀIDETA: I likera!

PHOEBE: Kušali su redom sve likere i zadnji im se uvijek čini najbolji!

Mr. TUDOR koji je još kod dolaska uzeo i pripalio jednu cigaru, a mr. Prentice svoju lulu: Kako bi bilo da i mi dobijemo malo crne kave? Ponudi kontesi ruku.

KONTESA ga primi pod ruku: To je moja najveća pasija! Āideti: Primi i ti ispod ruke gospodina Prenticea! Odlazi sa mr. Tudorom desno, a za njima mr. Prentice sa Āidetom ispod ruke. Āideta odlazeći okrene se za Kekom i Phoebom, koji su zaostali.

PHOEBE: Izgleda da Āideti nije pravo što smo zaostali! Uzme cigaretu i pripali je.

KEKO: Pođimo i mi, miss Phoebe!

PHOEBE: Odmah ćemo! Turi mu zapaljenu cigaretu u usta: Ako vam se ne gade moja usta!

KEKO s prijekorom: Ali, miss Phoebe...

PHOEBE smije se i pali sebi cigaretu: Tko zna... tko zna!...

KEKO hoće da je poljubi: Dokazat ću vam odmah...

PHOEBE koketno: Ne, ne, little konte. Sutra.

KEKO: Sutra?

PHOEBE: Jest, sutra. Mi ne odlazimo sutra rano, nego tek u podne. Āekajte me oko jedanaeste kod kuće. Vi zaboravljate da mi još moramo udesiti jedan aranžman među nama? Ja imam već gotov plan...

KEKO: Kako izgleda taj plan?

PHOEBE: Vidjet ćete sutra. Uvjerena sam da će vam se svidjeti. Poljubi ga dugo. Onda frivolno: A sada dođite, inače će mala Āideta prsnuti kao pneumatik!

Pojavi se zdesna ĀIDETA i nosi šalicu kave.

ĀIDETA: U čitavoj toj konfuziji ostao je konte Keko bez crne kave...

KEKO prileti i primi šalicu: Oh, to je lijepo od tebe!

ĐIĐETA Phoebi: Znae, on će vam radije ostati bez ručka nego bez kave...

PHOEBE: Dobro da ima netko tko se brine da se to ne dogodi!

KEKO: Ti pretjeruješ, Đideta! Nisam više ni mislio na kavu.

ĐIĐETA: To on samo tako kaže, miss Phoebe, radi vas...

PHOEBE: Konte Keko je uopće vrlo galantan. On bi meni žrtvovao i više nego kavu...

KEKO srče pomalo kavu: Svakako, miss Phoebe.

ĐIĐETA: Galantan... da! Ali ako mu kod kuće kava nije dobra i ako mu je ja ne skuham i vlastoručno ne donesem... Trebalo bi da vidite kako je onda galantan!

KEKO: Đideta, šta govoriš!

ĐIĐETA: Znae li vi skuhati dobru kavu, miss Phoebe?

PHOEBE: Nisam još nikad pokušala... ali u potrebi, naučila bih...

KEKO: Kako bi bilo da odemo tamo?

PHOEBE: Ovdje je mnogo ljepše...

ĐIĐETA: A i šta ćemo tamo? Tamo se produciraju tvoja dva strica.

PHOEBE: Šta rade?

ĐIĐETA: Onaj mornar miješa sve likere zajedno, a oni piju čašicu za čašicom.

PHOEBE: Oh, John je izvrstan mikser...

ĐIĐETA: Ja sam popila čašicu, pa mi je već udarilo u glavu... Dozvolite da sjednem...

Sjedne: Sjednite i vi, miss Phoebe! Keko je ispio kavu i stavio šalicu na stol.

PHOEBE sjedne, smiješeći se: Kad baš zapovijedate!

ĐIĐETA Keku: Ah, ti si već ispio! Uzme i pripali cigaretu: A sad ćeš dobiti svoju cigaretu...

Pruži mu pripaljenu cigaretu, a onda reče miss Phoebi: Znae, uvijek vam je čitav skandal ako mu ja ne pripalim cigaretu...

KEKO vrlo ženiran i srdit: Kakve su to gluposti. To ni najmanje ne zanima miss Phoebe!

Pođe sprijeda prema rubu lađe i baci bijesno cigaretu u more. Ostane neko vrijeme na mjestu, a onda se šeta gore-dolje, malko podalje od njih.

ĐIĐETA kao da nije vidjela šta je on učinio s njezinom cigaretom. Phoebi: Čine li to katkad i Amerikanke?

PHOEBE: Vrlo često! Ali teško onom muškarcu koji ne bi dokraja ispušio takvu cigaretu. Uzimlje novu cigaretu iz doze na stolu.

ĐIĐETA: Šta ćete? Naši nisu s nama tako nježni i ljubazni. Moramo koješta progutati...

PHOEBE pripali cigaretu: Krive ste same! Keku: Dođite, little konte! Budite dobri! Pruži mu pripaljenu cigaretu: Ovo je najbolja marka što imamo na brodu.

KEKO uzme cigaretu i puši: Hvala! Sjedne. Sad sjede sve troje oko stola tako da on sjedi u sredi-ni, vis-à-vis publici, a one vis-à-vis jedna drugoj. Mala pauza. Phoebe malko nijansira svoj tri-jumf. Đideta se sili da ne plane.

PHOEBE s izazivnom ironijom: Prije nego otputujemo, dat ću vam čitavu škatulju ovakvih cigareta.

Duel se između obiju žena zaoštruje. Svaka replika znači jedan novi udarac. KEKO se nalazi među dvije vatre, kratkim odgovorima ne daje nikakva akcenta, samo da ne poveća opreke koja se i sama od sebe sve to jače razvija.

KEKO: Hvala, miss Phoebe!

ĐIĐETA: Hoćete li ih također prije pripaliti?

PHOEBE: Pa naravno! Tako će dobiti na aromi!

ĐIĐETA: Onda se valja požuriti još danas! Sutra niste više ovdje.

PHOEBE: A možda i jesmo. Mi se ne držimo voznog reda, gospođice!

ĐIĐETA: A kakvog se vi reda držite, miss Phoebe?

PHOEBE: Onoga koji mi diktira moj jedini zakon.

ĐIĐETA: A to je?

PHOEBE: Moja kaprica! Pauza, kao mali odmor prije novih navala: Zašto šutite, konte Keko? Bi li vam bilo pravo da ostanemo ovdje još koji dan?

KEKO: Razumije se, miss Phoebe!

ĐIĐETA: Zna li vi da on ova tri dana šta ste ovdje nije ni zavirio u knjigu?... A do nekoliko nedjelja ima ispit!

KEKO srdit: Šta se koga tiče moj ispit! Vrlo je neumjesno opominjati me na to u ovaj čas...

PHOEBE: Ispit može i čekati...

ĐIĐETA: Ali Kekica ne može!

KEKO: Ako treba, mogu i ja!

PHOEBE: Možda netko drugi ne može čekati!

ĐIĐETA: Pa i netko drugi!

Ispod jahte započne opet pjevanje kao na početku čina. Prođe nekoliko taktova bez razgovora.

PHOEBE trijumfira: Hvala vam, little konte, za tu serenadu! To je najnježnija pažnja koju mi je ikad jedan gospodin iskazao.

KEKO: Drago mi je, miss Phoebe, da ste zadovoljni!

PHOEBE: Zahvalite se i onim studentima u moje ime... i odnesite im moj pozdrav...

KEKO: Hoću, hoću...

ĐIĐETA: Hoćete li ponijeti sa sobom i onog Tiziana, sada kad znate da nije više Tizian?

KEKO: Šta ti opet pada na pamet!

PHOEBE: Naravno da hoću. Bio mi je darovan kao da je pravi, i bit će mi jednako draga uspomena kao da je pravi. Sukob dolazi do kulminacije.

ĐIĐETA: Kao da i nije bastard - kako ste ono jutros rekli?

KEKO: Đideta...

PHOEBE: Tačno. I sutra ću doći da ga uzmem. Uostalom, ja sam ga već i platila!

ĐIĐETA: Platili ste ga?

PHOEBE: Da, u najzdravijoj valuti. Konte Keko je vrlo zadovoljan. Je li, little konte?

KEKO s molećim izrazom: Ali, miss Phoebe...

ĐIĐETA Keku: O tom nam nisi ništa rekao...

KEKO uzrujan: Đideta, prestani već jednom! Miss Phoebe se šali -

PHOEBE: To nije bila šala, little konte! Vi ste za vašeg krivog Tiziana dobili od mene jedan pravi... dapače dva prava poljupca...

ĐIĐETA skoči: Šta? Zgrabi šalicu od kave s tanjurićem i udari njima o tle tako, da su se crepovi razletjeli na sve strane. Preneraženom Keku: Sutra ćeš me uzalud čekati... ti... ti... Pogleda iza-zivno Phoebe koja je ostala mirna pušeći svoju cigaretu: I sve to ima da vama zahvali...

U taj čas dolaze zdesna KONTESA, KONTE MOME, KONTE RUĐE, MISTER TUDOR, MISTER PRENTICE, a za njima MORNAR. PHOEBE se digne kao da se nije ništa dogodilo i pride ĐIĐETI. KONTE RUĐE oponaša lagano sviranje gitare i kreće u ritmu glavom, pjevuckajući ispod glasa pjesmu studenata. I on i KONTE MOME prilično su u vlasti alkohola ali se još uvijek dobro drže. Kad se čitava grupa pojavi i kad su djevojke opet sjele, reče:

PHOEBE Đideti, s ljubaznim tonom: Nije li vam hladno, gospođice?... Hoćete li jedan šal?

ĐIĐETA naoko jednako mirno i vrlo ljubazno: Lijepa vam hvala, miss Phoebe, ja sam navikla na ovaj zrak.

Mr. TUDOR dolazeći: Nek i mi malo čujemo tu serenadu -

PHOEBE: Jest, tatice, divno pjevaju.

KONTESA: To su Kekovi prijatelji! Pauza, u kojoj svi slušaju. Onda svrši pjesma.

PHOEBE: Konte Keko, kako bi bilo da ih zovnete gore? Na čašu šampanjca?

KEKO: Ako želite... ali vam odmah kažem da ih se nećete riješiti do zore...

PHOEBE: Kolosalno!

Mr. TUDOR: Ne, ne, ja mislim da je ipak prekasno. Šta mislite vi, konteso?

KONTESA: Ja bih doduše ostala ovdje do smrti, ali mislim da je zbilja vrijeme da vas ostavimo. Bilo je divno večeras!

MOME: Božanstveno!

RUĐE: Ja sam se zaljubio u vašeg miksera! Mornar koji stoji podalje, malko se nasmiješi.

Mr. TUDOR: Sretan sam što sam još jednom vidio svoje nekadanje gospodare! Nadam se da ćete skoro opet čuti za nas...

KONTESA dosta deprimirano: Dakle uistinu odlazite sutra rano?

Mr. TUDOR: Bezuvjetno.

PHOEBE: Mi odlazimo sutra u podne!

Mr. TUDOR: Nemoguće. Sutra navečer čeka me u Dubrovniku moj poslovni prijatelj mister Pauker...

PHOEBE: Mister Pauker će pričekati nekoliko sati.

KONTESA: U Dubrovniku je boravak vrlo ugodan.

Mr. TUDOR: Ne mora uvijek sve biti na tvoju, Phoebe!

PHOEBE: Uvijek - ne, ali ovaj put: da! Ja sam danas ostavila kod draguljara svoje bisere da mi ih naniže na novu nit. Sutra popodne bit će gotovi.

KONTESA: No, eto...

PHOEBE: I tako ćemo, konteso, doći sutra k vama da se oprostimo i uzmemo našega Tiziana...

Mr. TUDOR: Kako vidim, ipak će mister Pauker morati još malo pričekati.

KONTESA: Onda - do viđenja! Uhvati Āidetu ispod ruke.

Mr. TUDOR: Izvolite s ove strane... Mornaru: Je li motor spreman?

MORNAR: Jest, mr. Tudor, sve je u redu.

Čitava grupa izlazi pomalo u razgovoru. Najprije MISTER TUDOR, koji pokazuje put, u dnu preko palube lijevo, za njim KONTESA, ĀIĀETA i MISTER PRENTICE, onda PHOEBE i KONTE KEKO. Zaostanu KONTE RUĀE, KONTE MOME i MORNAR. Plane elektriĀa, koju je MORNAR zapalio dok su gosti odlazili.

RUĀE doĀe do stola, zagrabi šaku cigareta iz velike doze i pruži ih mornaru: Da ih popušite u moje zdravlje!

MORNAR uzme, sa smiješkom, cigarete u šaku i drži ih iza leĀa: Najljepša hvala, mister konte!

MOME koji je već tražio po džepovima novac, kad je vidio šta je učinio konte RuĀe, zagrabi iz škatulje šaku cigara i pruži ih mornaru: I od mene, dvije-tri cigare! Laku noć! PoĀe za bratom.

MORNAR istom gestom uzme cigare u drugu šaku i reĀe: I vama, mister konte, lijepa hvala!

KONTI odu ponešto nestalnim korakom za ostalima, a MORNAR baci cigare i cigarete na stol na tasu. I izaĀe. Pauza. Pjevanje poĀne opet, ali ne tako blizu kao prije. Postije malo vraĀaju se: PHOEBE, MISTER TUDOR i MISTER PRENTICE.

PHOEBE ulazeći: A sad doĀite ovamo i sjedite. Hoću da vam saopćim nešto vrlo važno.

Mr. TUDOR: Ja sam vrlo umoran, Phoebe. Ne bismo li mogli to ostaviti za sutra?

PHOEBE: Ne, ne, rekla sam ti da je vrlo važno.

Mr. TUDOR: Kako bi bilo da to prije prespavaš? Ti znaš da je uvijek dobro kad ti svoje važne stvari prespavaš!

PHOEBE: Tatice, ne budi u ovakvim časovima površan i frivolan! Vidiš, Lee je shvatio ozbiljnost momenta i Āeka s napetošću moju izjavu. Je li, Lee?

Mr. PRENTICE: Yes, my darling!

PHOEBE: Radi se o mojoj sreći.

Mr. TUDOR: Ako je tako, onda se stvar ne moĀe odlagati. InaĀe sreća ne Āeka.

PHOEBE poljubi ga: Drago mi je što vidim da si svaki dan razboritiji. ZnaĀi da još ne stariš. Sjednimo dakle. Svi sjednu, ona u sredini, a njih dvojica sa strane, jedan drugome vis-à-vis. Sutra kad budemo kod Milesijevih, zapitat Āeš konte Keka ima li kakvu želju da mu ispuniš!

Mr. TUDOR: A on?

PHOEBE: On Āe onda od tebe zaprositi moju ruku.

Mr. PRENTICE izvadi lulu iz usta i malko se trgne iz svoga mira.

Mr. TUDOR u Āudu: Šta? Šta veliš?

PHOEBE: Čemu ta pitanja, tatice? Pošto imaš još vrlo dobar sluh, dobro si razumio što sam rekla! Ti ćeš konte Keku reći da pristaješ.

Mr. TUDOR skoči: Nikada!

PHOEBE: Ali ja ti ponavljam: ti ćeš reći da pristaješ, i to bez ikakvih ograničenja!

Mr. TUDOR: Lee ima našu riječ i mi je moramo održati.

PHOEBE: Šta se tebe tiče Lee, tatice? To ćemo nas dvoje međusobno udesiti. Je li tako, Lee?

Mr. PRENTICE: Yes, my... zapne mu riječ u grlu.

Mr. TUDOR: Sutra ćeš se zacijelo predomisli...

PHOEBE: Pa šta se onda uzrujavaš? Ali ja ti samo velim: ako ti ne ispuniš moje želje, onda ću je ja sama ispuniti i bez tebe.

Mr. TUDOR šetajući se gore-dolje oko stolaca: Ali to ne ide... to nikako ne ide...

PHOEBE: To ide izvrsno.

Mr. TUDOR: Ja te uistinu ne razumijem, Phoebe. Ti si uvijek nastojala da budeš originalna, mrzila si banalnost, bježala od kiča. A sada hoćeš da udesiš svoj život kao kakav najobičniji film. Siromašni konte - bogata dolarska princesa... mjesečina, serenada. No, gotova opereta u tom filmu.

PHOEBE: Pa to danas privlači čitav svijet.

Mr. TUDOR: Mene ne...

PHOEBE: Ali što ćeš kad je takav život! Ja ga i volim što je takav! Inače bi bio literatura... A protiv toga bi se još više bunio... toga danas nema ni u teatru...

Mr. TUDOR srdit: Ah, šta mi je stalo!... Radi šta te volja! Ode razljućen u lađu.

PHOEBE ostane potpuno mirna i vikne ležerno za njim: Molim te, ugasi ono svjetlo! Odmah pošto je nestalo mister Tudora, ugasi se lampa. Phoebe i Mister Prentice ostanu na svojim mjestima. Duga teška pauza koju prekine Phoebe nježnim toplim tonom: Lee, ti si zacijelo zadovoljan što sam i ja napokon našla svoju pravu sreću?

Mr. PRENTICE: Yes, my darling!

PHOEBE: I ti ćeš upotrijebiti čitav svoj govornički dar da uvjeriš mog oca da je to najbolje za me - je li?

Mr. PRENTICE: Yes, my darling!

PHOEBE: I ja ću i nadalje ostati u tvojoj fabrici kompanjon sa 75% svoga kapitala. A ti mi obećavaš da ćeš ostati neženja dok si živ!

Mr. PRENTICE: Yes, my darling!

PHOEBE toplo, iskreno: Poljubi me onda, za posljednji put - On se digno, priđe k njoj, poljubi je u usta, na što ona reče: A sada idi spavati, Lee! Laku noć! Mister Prentice ode bez riječi. Ona ostade mirno sjedeći, sluša pjevanje koje se gubi u romantičnu noć, a dotle pada

Zastor

INTERMEZZO

U ovom intermezzu vidjet će se na pozornici samo isječak izvanje fasade palače Milesi i upravo sredina s velikim balkonom, čitava balkonska balaustra i odgovarajući dio ispod balkona, tako da se pločnik podrazumijeva negdje ispod pozornice, a ljudi, koji prolaze ispod kuće, vide se samo do polovice, tj. samo gornjim tijelom. Taj balkon je onaj isti koji smo u prvom činu vidjeli iznutra, u salonu. Na njemu, na jednom fotelju, sjedi u svojoj svilenoj toaleti koju je imala na sebi kad je bila na Tudorovoj jahti, kontesa Kate i spava. To je ona, vrativši se kući s večere na jahti, sjela da se malko okrijepi svježinom lijepe noći, nakon što je bila omamljena izvrsnim jelima i pićem, raskošjem one američanske divote i nevjerojatnim saopćenjem svoga Kekice. Pa nešto ta omama, nešto umor, a onda i teška, sita, lijena mjesečina koja ju je čitavu obujmila i posrebrila, učiniše da je zadrijemala i zaspala. Dojmovi one večeri nisu mogli da se pretrgnu sa javom, oni su se, čudno isce-
reni i groteskno izvrnuti, produžili u njezin san.

I jedan dio toga sna prikazan je u ovom intermezzu gdje sve ličnosti, koje istupaju, imaju na sebi nešto fantastično, prozračno, deformirano; pravi produkti polubudne, izmrcvarene svijesti kojoj ne daju mira čežnje i želje, naglo nametnute jednom jadnom i umornom ljudskom srcu. Do režisera je da čitavoj slici dade taj izraz, ne ističući previše konture i ne osvjetljujući previše jasno detalje. U velikoj daljini, negdje u luci koja je zamišljena da se proteže pred tim balkonom, sa usidrenom usnulom jahtom američkoga gavana, još uvijek odzvanja pjesma studenata koji lutaju po moru i lutat će možda do zore.

Kad se digno zastor, KONTESA mirno spava, ponešto prignute glave, s rukama složenim u krilu. Pauza, koju ispunja samo daleko pjevanje. Najednom se polako otvori treći izlaz na balkonu i istupi JIM. On nosi veliku srebrnu tasu sa ručicama, na kojoj stoji šampanjska čaša sa sladoledom i druga jedna od kristala sa nekoliko holipa, što lijepo poredani strše uvis kao prsti nekakve sablasne ruke.

JIM odjeven kao obično, malko karikiranim gestama pristupi kontesi i ponudi joj tasu: Izvolite sladoled, madame!

KONTESA se malko trgne i s velikim gurmanskim zadovoljstvom pogleda na tasu: Oh, moj sladoled! Uzme čašu i izvuče elegantnom gestom jedan holip: Šta je to danas?

JIM: Ananas i vanilija, madame!

KONTESA: Rekla sam ti, Jim, da se meni govori: madame la comtesse! ²⁶

JIM: Ananas i vanilija, madame la comtesse!

KONTESA zabada holip u sladoled i jede s užitkom: Otkad se je Kekica rodio, pa sve dok se nije oženio, nisam jela đelata! A ništa nisam voljela tako kao đelat!... Čitav grad je, u ljetu, srkao đelat, pa i Jako - a ja ne!... Upravo se je crkavalo od vrućine i bila bih dala ne znam što, da sam mogla rasfriškati malko jezik...

JIM neprestano nepomičan sa tasom u ruci: Pa zašto niste, madame la comtesse?

²⁶ madame la comtesse (franc.) - gospođa grofica

KONTESA uzimlje novi holip, a kako ga hitro pojede, uzimlje druge redom: Nije se moglo, Jim!... Nije bilo novaca za to! A tako sam se stidjela pred svijetom što smo na to spali da nismo mogli uzeti ni đelata. Ali nisam htjela pokazati kako nam je zlo. Sjela bih ovdje svako popodne i djevojke bi mi donijele nešto na tanjuriću... Jim, to ti je izgledalo kao da je pravi pravcati đelat. Žuto kao vanilija i crveno kao malina. Ali to nije bio đelat. Jim - to je bila samo vata. Dva čuperka žute i crvene vate! Stane se smijati, a Jim se groteskno smije za njom.

JIM se treska od smijeha: Izvrsno! Izvrsno!

KONTESA: A dragi su susjedi pucali od zavisti! Još se uvijek smije: Varala sam ja njih i drukčije! Bilo je dana, Jim, kad se u kući nije ništa kuhalo jer nije bilo ništa osim suha kruha. Onda sam vadila stare knjige iz biblioteke, nekakve ovako debele Arioste²⁷ i Machiavellije²⁸, i bacala ih na kamin a iz dimnjaka se pušilo kao da pečemo najvećeg tukca. A dragi su susjedi crkavali... Stavljaju praznu čašu na tasu Jimu.

JIM: Zapovijeda li madame la comtesse još štogod?

KONTESA: A podnožnik, Jim, a gdje je moj škanjet?

JIM pođe unutra i odmah se vrati, bez tase, sa malim podnožnikom od štofa: Evo i škanjet, madame la comtesse! Stavi joj pod noge podnožnik, onda se uspravi i hitro izađe otkuda je i došao.

Međutim se je već otprije čulo kako se približuje kuckanje tankog zvonca, onako po prilici kao kad prolazi svećenik sa sv. pričesti. Onda se pojavi zdesna, ispod balkona, mali crkveni dječak, MINI-STRANT, u svojoj haljinici i brecka zvoncem. Za njim dolazi DON VICE, i on odjeven u bijeloj haljini sa štolom preko ramena, a u ruci mu, na dugačkoj motki, kožnata kesica, s poklopcem od željeza i željeznim katančićem, za sakupljanje lemuzine, i treska njome.

Kako je već spomenuto, oni, kao i svi ostali prolaznici ispod balkona, vide se samo gornjim tijelom. Noge im se gube u podzemlju. KONTESA začuje zvonce, ali se pritaji. Kad DON VICE dođe ispod nje, produži se njegova motka do groteskne dužine i on treska njom kraj kontesina uha. U kesici zazveči novac - KONTESA se prestraši.

KONTESA: Gospe sveta!

DON VICE lukavo i smjerno: Kontesa, za novu kapelicu u Sv. Filipu!

KONTESA se nagne nad balastru: Vi ste se, don Vice, kroz dvadeset godina tako naučili cijediti iz mene novce da mi ni ovdje ne date mira...

DON VICE: Za crkvu, kontesa! Za sv. Filipa! Za svetoga protektora Kekova tasta...

KONTESA vadi jedan novac i turi ga u kesicu: Sv. Filip je, ukoliko ja znam, protektor siromaha...

DON VICE: Zna on pomoći i bogatima. Samo kad hoće. Šta pišu oni iz Amerike?

LISTONOŠA se pojavi zdesna i upadne Don Vici u riječ: Dobro jutro, šjora kontesa! Rekomandirano - iz Amerike!

KONTESA živo: Je li teško? Je li teško?

²⁷ **Ariosto, Ludovico** (1474-1533) - talijanski pjesnik renesanse, glavno djelo ep Mahniti Orlando.

²⁸ **Machiavelli, Niccolo** (1469-1527), talijanski povjesničar i političar, autor knjige **Vladar** u kojoj smatra da su za stvaranje jake vlasti dopuštena sva sredstva bez obzira na moral

LISTONOŠA: Jest, jest...

KONTESA: Zazvonite i predajte ga Āideti i nek vam dade dvadeset dinara. Listonoša se izgubi lijevo, a poslije malo začuje se bučno zvono na kućnim vratima kod Milesijevih.

DON VICE uvrijeđen: Poštaru deset puta više nego sv. Filipu! A šta će reći dragi bog na to, kontesa Kate?

KONTESA: I dragi bi se bog veselio kad bi dobio ček iz Amerike!

DON VICE odlazi, a za njim i MINISTRANT, kuckajući u svoje zvonce. Poslije malo uđe kroz srednji otvor balkona ĀIDETA, noseći u ruci već otvoreno Kekovo pismo. Ona je odjevena u jutarnju modernu haljinu, oko ruku ima nekoliko modernih zlatnih narukvica, na prsima malen zlatan broš: uopće ne daje utisak djevojke podložne i izmorene od posla, nego gospođice koju ne muče svagdanje brige i koja je tu u kući u svome i na svome.

ĀIDETA: Pismo od Kekice.

KONTESA: A šta šalje?

ĀIDETA: Ček... Hiljadu dolara.

KONTESA: Dobri moj Kekica. Piše li šta?

ĀIDETA: Piše.

KONTESA: Čitaj mi, čitaj...

ĀIDETA sjedne na balastru, okrenuta leđima, licem u profilu, prema publici. Razgrne pismo: Ih, koliko! Čita: - Draga moja mamice, prije svega šaljem ovdje jedan ček za te i za dobru Āidetu...

KONTESA: Nikad te on neće zaboraviti, Āideta... Briše suze.

ĀIDETA: Ah, šta će mi sve to!

KONTESA: Nemoj biti nezahvalna! Šta piše još...

ĀIDETA čita: ... od ovoga novca šaljem mojim stričevima, svakom po sto dolara...

KONTESA: Vidiš... kakvo srce!

ĀIDETA: Da, da, za svakoga - za svakoga -

KONTESA: Dalje, dalje -

ĀIDETA čita: ... sve bih vas tako rado vidio...

KONTESA: A šta veliš na to?

Ispod balkona se pokaže JAKO.

JAKO pogleda gore i reče glasno: Dobro jutro, šjora konteša! Kontesa se nagne nad balastru. Imam jedan krtol finega muškata...

KONTESA milostivo: Pošalji, Jako, pošalji...

JAKO: I krupni' friški' orija... skida se kožica s nji', kâ s ruke gvanat!

KONTESA: Je li?... Izaberi najveće... Adio, Jako! Āideti: Čitaj dalje -

JAKO: Bit ćete služeni. Pođe.

KONTESA se presjeti, nagne se nad balastru: Jako! Gledaj, da nisu crvljivi!

JAKO već iza kulisa: Sve ću ja ekstra za vas!

ĐIĐETA nastavlja s čitanjem: "- Nadali smo se da ćemo ovaj put s vama božićevati..."

KONTESA: Kad bi došli! Kad bi došli! Promisli kakve bi nam darove donijeli!

ĐIĐETA: Onda bih ja morala iz kuće...

KONTESA: Kakve su to ideje?

Dolaze s lijeve strane, držeći se ispod ruke, KONTE RUĐE i KONTE MOME, ustave se ispod balkona. RUĐE drži bjelokosnu glavicu svoga štapa na usnama, a MOME zvižne gore prema balkonu:

MOME: Kate, Kate!

KONTESA Đideti: Tko je?

ĐIĐETA: Konte Ruđe i konte Mome.

KONTESA se digne i nasloni se laktovima na balastru: Imate nos kao dva prepeličara!

RUĐE: Došlo je štogod?

KONTESA: Jest, jest, za svakoga ponešto.

MOME: Kakvo srce!

RUĐE: Mislio sam, izrodit će se u Americi!

KONTESA: Dođite poslije, kad razmijenim!... Večeras imamo bal... da mi svakako dođete...

MOME: Bravissimo!

RUĐE kontesi: Pa ćemo, velim, ja i ti jedan valcer...

KONTESA: Hoćemo, hoćemo... Do viđenja! Sjedne, Đideti: Čitaj.

MOME: Otkad se je Keko oženio, večeravam. A ti?

RUĐE: Ja, velim, pijem svako jutro, mjesto kave, čokoladu. Iščekznu.

ĐIĐETA čita: "- Mister Prentice dolazi često k nama. Nikad se nije oženio, a i neće. Sve iz ljubavi za Phoebe..."

KONTESA: Vidiš - kao i ti! Takve su ljubavi najljepše...

ĐIĐETA rezignirano: U romanima, kontesa Kate... Čita: "- A Phoebe se je potpuno promijenila. Više ne puši. A i ne zviždi više. Mi smo vanredno sretni jer ćemo uskoro biti utroje..."

KONTESA radosno: Šta veliš? Šta veliš? Pročitaj još jedanput...

ĐIĐETA najednom zagrcu, pokrije lice podlakticom. KONTESA: Nije ti valjda žao što su sretni!

ĐIĐETA skoči, pusti pismo na tle i pobjegne u kuću.

KONTESA za njom, ganuta, protegne ruke: Đideta! Đi...

Ona ne dovrši riječ jer se naglo otvore desna vrata balkona i uđe sablastan: KONTE FRANČESKO de' MILESI. On je odjeven u renesansni kostim kao na portretu iz prvog čina. Provuкао je tijelo kroz svoj okvir koji mu visi o ramenu. Postavi hitro na balastru jednu nogu i upravo hoće da skoči dolje.

KONTESA raskolači oči kad vidi tu sjenu iz prošlosti, a onda naglo: Frančesko, kamo ćeš?

FRANČESKO de' MILESI ustavi se s jednom nogom preko balaustre, pa reče srdito i zagrižljivo: Čuo sam kako hoćete da me prodate u Ameriku...

KONTESA: Pa što se buniš? Tamo se divno živi...

FRANČESKO de' MILESI reži: A vino? A vino? Tamo se ne dobije vina... A jedan Dalmatinac bez vina...

KONTESA: Pa ti ni ovdje nisi mogao piti vina!

FRANČESKO de' MILESI pobjedno: To misliš ti! Vi ste svi spavali kad sam ja išao tamo prijeko na svoj kvartin! A onda vi znate da ja ne volim mora! Nezahvalna banda!

KONTESA: Zašto da ti budemo i zahvalni! Da si bio pravi čovjek, bio bi se dao portretirati od Tiziana, da mi imamo nešto od tebe.

FRANČESKO de' MILESI: Sva sreća što nisam. Jer da jesam, zacijelo bih bio kod kakvoga staretinara... ako ne bih već davno crkao na putu u Ameriku... Ah, zlatna ste vi rodbina... vrag vas odnio!

Za tren skoči i propadne u zemlju. U isti čas još se KONTESA nije ni sabrala, stvore se ispod balkona ČETIRI STUDENTA od kojih jedan sa gitarom, i započnu gundati neki starinski valcer. Orkestar iza kulisa prihvati melodiju. Iza malo taktova osvoji kontesu ritam i ona počne da igra diskretno ramenima, sva pod dojmom davnih sjećanja iz mladosti. Uto se sva tri balkonska ulaza pretvore u transparent i vida se veliki salon iz prvog čina, a u njemu gore lusteri i nekoliko parova pleše valcer. To potraje kratko vrijeme, a onda se na srednjem balkonskom otvoru pokaže KONTE RUĐE i ritmičkim gestama istupi na balkon.

RUĐE nakloni se kavalirski pred kontesom: Kontesa Kate, hoćemo li ovaj valcer? Ona malko podigne ruke prema njemu i prije nego se dignu, smrači se pozornica. Zastor ne pada.

TREĆI ČIN

Pozornica kao u prvom činu. Namještaj nepromijenjen: sve je kao i juče dok su ovdje bili Amerikanci. I liker je još uvijek tu. Samo portret Frančeska de' Milesi nije na istom mjestu, nego na podu, prislonjen uz komodu, a uz njega okvir iz koga je, možda premještanjem, ispao. Jutro je, oko devet sati. Vani je sunce. Kroz balkon se vidi dio luke i jahta, još uvijek na svom mjestu, a iz dimnjaka joj suklja gust dim.

Kako se iza intermezza nije spuštao zastor nego se pozornica pomračila, sad se ona malo pomalo rasvjetljuje. Kad se potpuno rasvijetli i sunčano svjetlo upadne u salon, nema još nikoga na njoj, kao da sve spava u kući. Kako su na balkonu neka vrata otvorena, tako se čuje žamor sa Trga voća: žamor voćara, kupaca i prolaznika. Čuje se jaki glas voćarice Jake koja izvikuje svoju robu, jer njezin je banak upravo ispred Milesijeve palače. Ali i pokoji drugi jasniji uzvik miješa se u toj buci.

GLAS JAKE ispod balkona, na mahove, sa pauzama: Kruške, slatki' krušak! - Muškata, finega muškata! Veliki' prasak. - Prasak, prasak, prasaaaaak!

Međutim je dugo i žestoko zazvonilo na kućnim vratima. Zdesna izađe skakutavim i sitnim korakom KONTESA i pođe prema lijevom izlazu. Prolazeći kraj komode, lecne se kad ugleda Frančeskov portret koji je iskočio iz okvira, kao što ga je ona usnila. Priđe mu bliže i zagunđa prezirno.

KONTESA: Neće ti se u Ameriku, maškaro falšna! Okrene ga naglavce: Ne boj se, ionako te ne bi nitko uzeo! Zvono opet nestrpljivo zazvoni, a ona poleti k izlazu govoreći sama za se: Eto me, eto! Izađe, vani: Hvaljen Isus, don Vice!

GLAS DON VICE: Vazda budi!

KONTESA ulazeći: Uđite, uđite... Za njom uđe Don Vice.

DON VICE: Poslali ste po me...

DON VICE je sekularni svećenik sa dugom vestom i triangularnim šeširom, kako to nose popovi u Dalmaciji. U njega je malo, crveno lice, nipošto jezuitskog izraza, radije lukavo-seljačko sa žmigastim sitnim očima, punim obrazima i tupim nosom. Poslovan i temperamentan u riječima i gestama koje su raznolike i odsječne. Voli da računa na prste i onda kad nije baš govor o brojevima. Bit će mu oko pedeset godina, ali je tek malo posijedio i uopće izgleda mlađi no što uistinu jest. Govori vrlo glasno, kao da je gluh onaj s kim govori, i s brutalnim akcentom bez ikakve mekoće. Ne birajući mnogo izraze, katkad je i prost, a čitav njegov način debatanja je grub. Kontesa mu je moralno i materijalno potčinjena, a za nj su obadvije te relacije samo posao i ništa više. Nemilosrdan i okrutan kod obavljanja jednog i drugog: posuđene se pare vraćaju s kamatama i s kamatama na kamate, a duša se predaje bogu bez rezerve. Inače: amo sud, a tamo pakao - za ubogu kontesu dva najteža strašila.

KONTESA pobožno: Jest - nešto važno. Sjedite!

DON VICE ogledava se: Nema nikoga?

KONTESA: Noćas smo bili svi kod Amerikanaca, na jahti... došli smo tek pred zoru kući...

DON VICE: A? Šta velite!

KONTESA: Jest... Kakav luksuz, moj don Vice! Divota! Meni se još vrti u glavi od svega toga!

DON VICE pokazuje na portret: Jesu li se odlučili?

KONTESA prezirno: Ah, ne spominjite mi onu maškaru! Nije vam to nikakav Tizian, don Vice! Imaju oni čak i neku knjigu u kojoj stoji štampano da je falšan.

DON VICE kao da mu je pravo što je tako: Da vam pravo kažem, ja nisam nikad vjerovao da to štogod vrijedi. Bacite đubre na đubar, a u onaj okvir stavite koga sveca!

KONTESA: Ali, dragi don Vice, pa to je praotac porodice Milesi...

DON VICE: U svakoj vam porodici ima neko ko joj je na sramotu. A ovaj ovdje je prosta varalica...

KONTESA: Varalica! Da vas čuje Kekica...

DON VICE: Neka čuje! Zar on ne vara porodice, ima već četiri stoljeća, da ga je slikao Tizian? Hvala bogu, da je taj lupež već jednom raskrinkan...

KONTESA: Ali to je očajno za nas, don Vice!

DON VICE: I te kako! I za me, kontesa Kate. To znači da ja neću dočekati svojih kamata do Sudnjega dana... Da, što sam ono htio reći... Opazi liker: Kako se vi lijepo traktirate!...

KONTESA hoće da mu natoči: Uzeli smo malo za Amerikance... Jednu čašicu?

DON VICE: Pa možete. To je ionako od mog novca... Ispije: Da, što sam ono htio reći... Mora se nešto radikalno učiniti, kontesa Kate! Ja sam dosta dugo bio dobar... Šta, dobar - bio sam magarac! Zvono zazvoni jako na kućnim vratima. K vragu i to prokleta zvono! Kod vas ne može čovjek sjediti na miru ni dva minuta! Uvijek ta odurna zvonjava, kao na vratima od ošpitala...

KONTESA dignu se: Bit će Đideta...

DON VICE vikne za njom: Ne puštajte nikoga unutra! Kontesa izađe, on se dignu, dođe do Frančeskova portreta, okrene ga uspravno i pogleda ga, onda ga iznenada gurne nogom: Lupežu venecijanski! Zatim se vrati na svoje mjesto, nalije opet čašicu maraskina i ispije. Uto se vrati kontesa: Tko je bio?

KONTESA: Mali mesarov, donio je meso.

DON VICE najapuri se: Meso? Danas, meso?

KONTESA kao da se ispričava: Samo malo džigerice, don Vice...

DON VICE: Danas? U petak! Kakvi ste prema meni, takvi ste i prema bogu, kontesa Kate!

KONTESA: Riba mi je preskupa -

DON VICE: I ne treba žderati ribu kad nema u kući ni prebijene pare! Ali... Kad se ide na soareje k Amerikancima... Da, šta sam ono htio reći... Pauza.

KONTESA prestravljena: Pa recite, samo recite, don Vice.

DON VICE: To ne može dalje ići ovako! Ja ne moram imati obzira prema onima koji boga vrijeđaju... Mesa - u petak!

KONTESA: Džigerice, don Vice! Kako ste danas nervozni, don Vice! Zazvoni na vratima. Kontesa se ne usuđuje dići: Kako ste danas nervozni, don Vice!

DON VICE: Imam i razloga da budem nervozan! Opet zvono, samo jače. I sveti bi Job izgubio strpljivost! Kad vidi da ona ne ide otvoriti vrata: Kad vi nećete, otvorit ću ja. Izade lijevo.

KONTESA u prvi čas deprimirana, onda odmah dođe k sebi, uzme tasu s likerom i čašicom pa je hitro stavi ispod kanapea, zatim sjedne na svoje mjesto kao da nije bilo ništa; nato proviri don Vice na vrata.

DON VICE: Jedan prosjak je tu -

KONTESA: A Ćideta još nije došla...

DON VICE: Imate li dinar?

KONTESA: Nemam sitno. Recite mu nek se vrati. Don Vice nestane. Ona se skupi u se, očajna. Poslije malo začuje se snažan udarac vratima, da se je kuća zatresla. To je don Vice zalupio kućnim vratima. Odmah zatim dođe natrag.

DON VICE: Šta sakupljate te ušivce u kuću?

KONTESA ispričavajući se: Samo petkom dolaze njih dva-tri, stara i bolesna...

DON VICE: Svejedno. Radije dajte crkvi. Dao sam mu u vaše ime dinar. Ali neka vam bude - neću vam ga zapisati u račun. Ja ne dajem prosjacima iz principa... Šta dobiju, to zapiju... U taj se čas dosjeti da je nestalo boce s maraskinom i pogleda naokolo: Gle - a gdje je maraskino?

KONTESA u neprilici: Zaklonila sam ga da se ne kupe muhe! Prigne se i iznese bocu i čašice.

DON VICE: Sakrili ste ga od mene, da ostane za Amerikance! Toči: Ali sad vam ionako ne treba da ih mitite kad Tizian nije više Tizian...

KONTESA lukavo: Može biti da i treba...

DON VICE spusti čašicu, ne ispivši usuti maraskino: Zar su vam što obećali?

KONTESA: Pa ima poneki izgled...

DON VICE: Tako?... Eh, onda... Izlije iz čašice maraskino natrag u bocu. Nek vam nešto ostane i za njih... Pauza. Dakle, da konkretiziramo. Kontesa Kate, vi morate isprazniti ovaj stan, i to što prije...

KONTESA preneražena: A ja? A kamo ću ja?

DON VICE kruto: U šufit.

KONTESA probljedjela: U šufit?

DON VICE: Jest. Ovaj se kat može gospodski iznajmiti. Sa ovom vištom... sedam soba... Uzet će ga kakav konzul ili neko taki...

KONTESA još uvijek nije došla k sebi: U šufit... U onu rupu, don Vice!

DON VICE: Drugi vam ne bi ni ono dao... drugi bi iznajmio i ono...

KONTESA malena, jadna, kao što nije bila nikada: Pustite me da umrem ovdje... Ne tjerajte me... Ah, bože moj!... A Kekica?... Šta će moj Kekica u šufitu?...

DON VICE: Šta i drugi? Koliki su kraljevi i carevi izgubili dan-danas svoje palače! Nek radi, nek zasluži... Da, šta sam ono... Da barem platite kamate što se vuku evo peta godina!

KONTESA sa suzama u očima: Platit ćemo - platit ćemo -

DON VICE: De quibus²⁹, kontesa Kate, de quibus? Nešto ste malo prije spomenuli - zar Amerikanci?

KONTESA kao da joj je sinula zadnja nada: Jest, Amerikanci.

DON VICE interesiran, povuče bliže svoju stolicu: Šta - posudit će vam štogod?

KEKO iz treće sobe, desno, viče: Āideta! Āideta!

DON VICE obrće se: Šta je to? U toj je kući uvijek nešto...

KONTESA se opet vratila u realnost: Kekica se probudio... oprostite... Pođe do vrata desno i zaviče prema vani: Još nije došla. Āekaj malo. Više za se: I ona je zaspala. Vрати se. Don Vici: Kad dođe, svako jutro donese Āideta kifle -

DON VICE zajapuri se: Kifle?... U ovoj mizeriji kifle? A kruh nije dobar - a?

KONTESA: Āideta uzme dva kifla za svoga Kekicu -

DON VICE: No, ben, znate, i ovo njezino vječno ševrdanje po vašoj kući...

KONTESA: Radi makine... dolazi radi makine...

DON VICE: Da... šta sam ono... A čija je makina?...

KONTESA da opravda Āidetu: Moja -

DON VICE: Vaša? Nisam znao. I to bi se dalo dobro prodati... Da, šta sam ono htio reći...

Ah da! Spomenuli ste kako će Amerikanci nešto...

Otvore se vrata desno i uđe KONTE KEKO, u pidžami.

KEKO: Dobro jutro, don Vice! Kontesi: A gdje je ta Āideta danas?

KONTESA: Bit će da još spava. Bilo je tako kasno kad smo se vratili...

KEKO: Ali ona nikad ne zakasni! Da je bilo i kasnije, ona bi već bila tu...

DON VICE koga sve to nervozira: Šta si se toliko uzbrinuo? Možeš popiti kavu i bez kifla!

Sa sarkazmom: Ne može mladi konte bez kifla!...

KONTESA ublažujući: Don Vice, on je tako naučen iz djetinjstva...

KEKO u kome se je već probudio prkos: Šta se to vas tiče, don Vice?

DON VICE brutalan: Tiče. I te kako! Ja sam interesiran na svaku paru šta se ovdje potroši!

KONTESA ne zna što bi, boji se da ne dođe do sudara između dva temperamentna čovjeka koji su se već suprotstavili kao dva kokota: Don Vice, molim vas... Kekica...

KEKO žestoko: Šta se tako razmećete? Ako vam je majka dužna, nismo zato vaši kmetovi.

A za dug ste osigurani...

KONTESA neprestano intervenira: Kekica! Mir, Kekica!

DON VICE strašan: A kamati? A kamati?

KEKO: Znate, don Vice, šta ću vam reći! Āitav ovaj vaš posao nije osobito čist...

DON VICE žesti se sve više: Sad nije čist!... Sad nije čist!... A kad je trebalo za školu, za ispite, za univerzu - onda: Don Vice dragi... don Vice slatki...

KEKO: Naš biskup je svet čovjek, upitajte njega je li to lijepo da vi...

²⁹ de quibus (lat.) - od čega, odakle

KONTESA prekine ga: Dosta, Kekica, dosta... Don Vice nam je uvijek pomogao...

DON VICE u srdžbi: Pustite ga... pustite ga neka govori. Pravo mi je!... Ingrata progenies!³⁰ ...

KEKO: Vi kao pop -

DON VICE izvan sebe: Nisam ja pop - magarac sam ja...

KEKO: Ja ću vam doskora dokazati što ste vi. Pregledao sam ja sve te papire... Svršio sam i ja jus... I tko se takvim poslovima bavi, taj svršava - znate gdje?

KONTESA: Keko, Keko...

DON VICE u najvećem bijesu i razdraženosti: Šta?... I još mi prijeti?... Ovaj... ovaj... Ne bojim se ja ni drugih advokata! Malo odahne: Pa dobro! Kad ćeš ti tako, onda ću i ja drukčije. Ovaj čas sam rekao tvojoj materi da se ovaj kat mora iznajmiti. Franceski konzul hoće da ga uzme...

KEKO u stavu: A mi? Kamo ćemo mi?

DON VICE u trijumfalnoj zlobi: U šufit!

KEKO: Šta? Ja i moja mati... I vi se usuđujete da nam to predložite?

DON VICE: Ja sam ovaj stan već iznajmio. Vi, vi - u šufit

KEKO: Još danas idem k biskupu... prijavit ću vas za lihvarstvo...

DON VICE spreman da ide. Pobjesnio: U šufit! Odlazeći: U šufit!

KEKO rukom prema izlazu: Van! Van odavle!

DON VICE na vratima se okrene i trijumfalno: U šufit!

Izađe i lupi vanjskim vratima žestoko. KONTESA se sruši u sofu i zaplače. KEKO kad čuje da su zalupila vrata, poleti za don Vicom. Pauza. Uto se opet začuje izvikivanje voćarice JAKE:

GLAS JAKE sonorno i vedro: glas poštenoga truda kao kontrast zagrižljivom i štektavom kriještanju don Vice: Fini' krušak, fini'! - Muškata slatkega! Veliki' prasak! Prasak, prasak, prasaaaaak!

KEKO se međutim vrati. Kad opazi majku prignute glave, pristupi k njoj, pomiluje joj toplo glavu: Mama, mamice... gore glavu?

KONTESA digne glavu, zaplakana: Šta ćemo, sinko, šta ćemo?

KEKO sjedne uz nju, nasloni svoju sljepočicu na njezinu, tješeći je: Bit će dobro, mamice! Samo nemoj plakati! Mala pauza.

KONTESA uvijek u istoj pozi: Sve je tako očajno! Pomalo ljuljaju oboje glavama, sljepočicu uz sljepočicu: Šta će biti iz nas!... Opet mala pauza. Onda se naglo trgne: Pa ti još nisi ni kave popio! Ali nema kifla...

KEKO: Šta je to sa Đidatom?...

KONTESA: Možeš jedanput uzeti kavu i iz moje ruke.

KEKO: Počekajmo još malo. Meni se još ne pije kava...

KONTESA: Da nije bolesna? Kad smo je noćas otpratili bila je nešto zlovoljna...

³⁰ **ingrata progenies** (lat.) - nezahvalna mladež

KEKO: Srdila se na me -

KONTESA: Radi Amerikanke?

KEKO: Hvala bogu, danas idu... Pođe do balkona: Imaju lijepo vrijeme...

KONTESA: Imaju oni uvijek lijepo vrijeme!

KEKO gleda prema jahti: Krasna je!

KONTESA: Tko? Phoebe?

KEKO: Jahta! Ah, imati je i ploviti... ploviti, mamice, i više se ne vratiti...

KONTESA: A mene bi ostavio -

KEKO: Ne, mamice. Ti bi došla sa mnom.

KONTESA: A Āideta? Ja nju ne bih mogla ostaviti samu...

KEKO: Pa naravno, i ona bi došla!

KONTESA pogleda ga u čudu: I ona... Ah, da... znaš, kad smo se noćas vratili i kad si ti otišao u svoju sobu, ja sam sjela malko na balkon. Neko vrijeme sam sjedila, a onda zas-pala. I sanjala sam... ah... Pila sam đelat... vanilija i ananas! Sa friškim holipima!... A znaš tko me je služio?... Jim! - Ti si nam slao novaca - Meni i Āideti, mnogo novaca? Platila sam sve dugove, a davali smo i balove i tratamente... Āideta je uopće ovdje stanovala - upravo smo čitale tvoje pismo -

KEKO: A gdje sam ja bio?

KONTESA malko zbunjena: Gdje... Bože moj, tamo prijeko... U Americi - oženjen...

KEKO: Kakvi su to sni!

KONTESA: Jest, oženjen... sa Phoebe.

KEKO: Još te nisu prošle sinoćnje fantazije...

KONTESA: Pa sâm si nešto tako govorio... da ti je ona rekla...

KEKO: Tko još na to misli... Pauza.

KONTESA: Grehota što je sve tako!

KEKO: Pusti, majko, ne govorimo više o tom. I ja sam sinoć tamo, na onoj jahti sanjao nešto tako, kao i ti na balkonu... ali jutros nema više sna. Život je tu.

KONTESA: I šufit!

KEKO: I šufit. Pauza. On pođe k majci, stavi joj dlan na tjeme i povuče joj natrag glavu, pogleda je u oči i reče tužno i uvjereno: Zar bi ti mogla podnijeti da ti je sin najveći lopov na svijetu?

KONTESA gleda ga u oči: To ne - ali da si najsretniji čovjek na svijetu! Primi ga rukom oko vrata i izljubi.

KEKO: Ali gdje je ta Āideta! Ona uistinu neće doći.

KONTESA: Možda čeka dok Amerikanci odu -

KEKO: Ne, ne, ne smijemo je tako pustiti... Pođi ti po nju dok se ja uredim... Skoro će i oni biti tu.

KONTESA se digne, uzdahne: Šta će biti od nas!

KEKO: Ne možemo postati siromašniji nego jesmo. Primi je oko ramena i pođe s njom par koraka desno: Preselit ćemo se u šufit, mamice! Baš u onaj u kojem je spavao Phoebin otac kad je ovdje služio kao malen deran. Pa eto vidiš, danas je amerikanski milijunaš! Ostavi je, pođe desno, a sa vrata se još jednom nasmiješi materi i reče: Ono je sretan šufit!

Ode. KONTESA se nešto okrene po sobi, prijede rukom preko čela i izađe lijevo. Iza nekoliko trenutaka uđu naglo u sobu ĐIĐETA i KONTESA, obje sa šeširom na glavi. Đideta je uzrujana i zaplakana:

ĐIĐETA: Za mene je sve to svršilo! Sad će doći čovjek i odnijet će makinu...

KONTESA uzbrinuta i iznenađena: Ti si poludjela... upravo si poludjela...

ĐIĐETA: Ja idem za svojom makinom - a on, eno mu, neka plovi za onom jahtom... Sretan mu put! Sjedne i zaplače.

KONTESA: Ti to nećeš učiniti...

ĐIĐETA tvrdo: Hoću! Hoću!

KONTESA: Samo si ljubomorna i ništa više... A kad Amerikanci odu, bit će sve u redu!

ĐIĐETA: To vi mislite! Ali trebali ste vidjeti šta je bilo sinoć tamo -

KONTESA: Šta je bilo? Bože moj, Kekica joj je nešto simpatičan...

ĐIĐETA: Nešto... nešto... Ima tri čitava dana da joj je on mnogo simpatičan, a i ona njemu! A onda, tako me je bezobrazno pred njim izazivala, a on je šutio i branio je... Digne se: Nek uredim i ostale svoje stvari, pa vas neću dugo smetati. Otvori gornju ladicu od komode, izvadi neke započete haljine, komadiće štofova i svoju pregaču, pa mota sve u nekakav papir: I to ide sa mnom! Sve ide sa mnom!... Šit ćemo... radit ćemo... grca... i umrijet ćemo, a nećemo nikome biti na putu...

KONTESA: Ali kome si ti na putu, Đideta?

ĐIĐETA stavlja paket na mašinu: Svima! I vama! Zazvoni na vratima. Ona, kako je već navikla, hoće da izađe, no onda se presjeti: Ah, šta - to se mene ne tiče!

KONTESA: Zar nećeš više ni pogledati tko to zvoni?

ĐIĐETA: Pa mogu i to - još jedanput. Izađe i vrati se odmah.

KONTESA: Tko je?

ĐIĐETA ujedljivo: Onaj mali crni! U isti čas se pojavi Jim na vratima, s jednim pismom u ruci.

KONTESA: Šta je, Jim?

JIM pokaže pismo: Miss Phoebe za mister konte. Preda pismo kontesi.

KONTESA: Dobro, Jim. Sve je u redu. Jim se začudi malko što su one nekako zlovoljne, nakloni se i ode.

ĐIĐETA: Umalo ga nisam bacila niza sve stepenice. A gdje je Keko?

KONTESA: Sad se je digao. Pravi toaletu.

ĐIĐETA: Ja ga neću čekati. Izvadi iz džepa paketić cigareta: Tu su cigarete za nj. I još jedan omot: I kifli! Ako već nije popio kavu!

KONTESA: Nije htio bez tebe.

ĐIĐETA: Nek mu donese Amerikanka kad dođe amo. Bit će mu slađa! Ona će mu i cigaretu pripaliti! Trebali ste sinoć vidjeti... Samo kad se toga sjetim... Ne, ne... Uzima svoj paket: Ja idem. Ako dođe onaj čovjek predajte mu, molim vas, makinu. Zbogom! Prigne se da kontesi poljubi ruku, ali je ona primi ispod ruke i povede je do sofe.

KONTESA: Ne, ne... ja te ne puštam! Ni onda kad biste se vas dvoje uistinu razišli... Sjedi ovdje.

ĐIĐETA mekša: I meni bi bilo teško bez vas...

KONTESA: Āideta, budi pametna. Poslije podne oni nisu više tu... Odlaze, a mi ostajemo... Šta misliš da bi tebe Kekica ostavio kad bi ona htjela da ga uzme?

ĀIĀETA: Ne bi se dvaput premišljao. A ne bi ni čudo bilo. Onakva bogatašica!

KONTESA: Kako ga slabo poznaš! A bi li ti ikad njega ostavila i pošla za kakvog milijunaša?

ĀIĀETA: Ne bih.

KONTESA: A šta bi rekla kad bi znala da je ona Kekici sinoć otvoreno izjavila kako je spremna ostaviti svoga vjerenika i udati se za nj?

ĀIĀETA: Šta? Kontesa - ona bi... Kekicu...

KONTESA: Jest. A ti znaš šta bi to značilo za nj, biti Tudorov zet!

ĀIĀETA: A on... šta je on rekao?

KONTESA: Da bi bio maškalcun kad bi to učinio. Pauza: I to sve danas, kad se nalazimo u takvoj situaciji da moramo ostaviti ovaj stan...

ĀIĀETA: Šta?

KONTESA: Malo prije bio je ovdje don Vice. Došao mi je reći da je iznajmio ovaj stan franceskom konzulu, a mi moramo gore, u šufit.

ĀIĀETA skoči: Šta? Moj Kekica u šufit? Moj Kekica u potkrovlje svoje vlastite kuće? U šufit, sa miševima? Ne, nikada, dok sam ja živa! Skine šešir, stavi pregačicu, odmotavši je iz paketa koji je prije bila zamotala, poleti prema vratima desno, onda se presjeti, vrati se, pođe k vratima lijevo.

KONTESA prateći je začuđenim pogledom: Kamo ćeš?

ĀIĀETA ne odgovori ništa i izađe lijevo.

KONTESA gledajući za njom: Gospe sveta, pomozí nas!

Opet zazvoni zvono. Ona se trgne i digne. Malo zatim uđu KONTE RUĀE i KONTE MOME, jednako obučeni kao u prvom činu. Prvi drži u ruci veliku ružu, a drugi prekrasnu breskvu. Konte Mome, naravno, ima zaprašene cipele, a u zapučku krupnu crvenu georginu.

RUĀE: Dobro jutro, Kate! Pruži joj ružu: Da se nakitiš!

MOME: Čao, Kate! Da se osladiš! Pruži joj u ruci kojom drži batinu, breskvu. U drugoj drži cilindar.

KONTESA: Čemu imam da zahvalim tu neočekivanu pažnju?

MOME: Āideti. To smo htjeli njoj darovati.

RUĀE: Ali poslala nas je k vragu!

MOME: Rekla je da nema vremena za gluposti.

RUĀE: Sa suzama u očima, velim. Šta joj je jutros?

KONTESA: Svak zna za svoje.

RUĀE: Ti si danas filozof, Kato!

KONTESA: Šta bi od tebe bilo da si u mojoj koži, ne znam. Ali znam da ti sva tvoja filozofija ne bi pomogla. Ni tvoj Dante, dragi RuĀe!

MOME: Pa šta je? Šta je?

RUĐE: A ipak sinoć je večera bila *comme il faut*!³¹

KONTESA: I moj je ručak danas *comme il faut*. Hoćete li doći?

MOME: A meni, Kate, kako glasi tvoj meni danas?

KONTESA: Džigerica sa palentom!

Oba namršte nosove. U isti čas vraća se ĐIĐETA slijeva. Ona je spremila kavu za Keka i sad je nosi na tasi, ne obazirući se na prisutne, položi je na stol, izvadi iz papira dva kifla, stavi ih na tasu, onda otvori paketić s cigaretama, uzme jednu, pripali je, a paketić i šibice turi u džep, stavi još na tasu i pismo što je malo prije donio Jim. Onda uzme tasu i sa zapaljenom cigaretom u drugoj ruci uputi se desno.

ĐIĐETA: Već je deset sati, a siromah još nije dobio svoje kave!

Otvori laktom kvaku desnih vrata i izađe, zatvorivši nogom vrata za sobom. Prisutni gledaju za njom. Pauza.

MOME: Da nije bolestan Kekica?

KONTESA: Ne, ne, kasno je ustao.

RUĐE: U jedanaest će doći amo Amerikanci...

KONTESA: A u dvanaest će otići -

RUĐE: *Bon viaggio! Vento in puppa*.³²

MOME: Kad bi nam barem ostavili nešto dolara!

RUĐE: Ja sam rekao Filipu, onako in parentesi³³, da toga nema baš u izobilju kod nas -

KONTESA: Kako se ne stidiš?

MOME: Uopće: usve, četiri dolara.

RUĐE: Dva, velim, dva.

MOME: Dva što smo promijenili, a dva što smo opet sinoć dobili...

RUĐE: To su oni isti, velim, što smo ih promijenili...

MOME: A što ti je rekao Filip? Je li razumio tvoju parentesu?

RUĐE: Rekao je, onako generalno, kako je poznata stvar da je čitava Evropa poslije rata osiromašila.

MOME: Ja nisam imao srca da ga zamolim za kakvu pomoć, jer kad je ono služio kod nas, toliko sam mu puta potegao uši radi mojih cipela...

RUĐE: Mogao si ipak biti malko humaniji... Vidiš, sad nam se to osvećuje...

³¹ *comme il faut* (franc.) - kako treba, kako dolikuje

³² *Bon viaggio! Vento in puppa!* (tal.) - Sretan put! Vjetar u krmu!

³³ *in parentesi* (lat.) - u zagradama

MOME: Da sam ja znao da će postati takav milijunaš, bio bih mu milovao uši kao što ih milujem svome mačku.

Naglo se otvore vrata desno, ulete KONTE KEKO u sako-odijelu, a za njim ĐIĐETA. Vrlo su uzbuđeni oboje i očito je da su, malo prije nego su ušli, živo raspravljali.

KEKO ulazeći: Neću da čujem za to... pusti me na miru...

ĐIĐETA: Kekice, Kekice, slušaj...

KONTESA: Šta vam je opet?

KEKO kontesi: Reci joj nek me pusti na miru! Sjedne.

RUĐE: Danas je Đideta zlo spavala - velim!

ĐIĐETA izbeći se na njega: Velim, velim, ja spavam kako spavam - velim!

MOME: Sve dolazi od stomaka.

ĐIĐETA zajapurena: Jest, da sam sinoć pojela ono što vi...

KONTESA: Šta se svađate, djeco! Kao da nam nije dosta i drugih nevolja!

ĐIĐETA: To i ja kažem. Valja se najprije osloboditi tih nevolja, a onda ćemo se svađati...
Ja sam odlučila -

KEKO: Ako ne prestaneš, uzet ću šešir i idem van -

MOME: A Phoebe?... Šta će reći Phoebe?

KEKO zagrižljivo: Pazi ti šta će biti kad te zapita za onaj dolar!

MOME udara se po džepu gdje drži molitvenik: Ovdje je... ovdje, između svetaca...

ĐIĐETA: Pustimo već jednom ludorije i govorimo ozbiljno. Maloprije pisala je Kekici miss Phoebe da će doći amo malo ranije jer bi htjela govoriti nasamu sa mnom.

KONTESA: A!

ĐIĐETA: I prije nego dođe, valja da znate o čemu se radi.

KEKO: I ja sam tu - i ja valjda imam riječ...

ĐIĐETA odlučna, svjesna onoga što hoće: Molim, samo ja!

KEKO se digno i hoće da prođe k najbližem izlazu: Ja to neću da slušam...

ĐIĐETA poleti i stane preda nj: Kekica, ako si me ikad imalo volio, ostani i slušaj...

RUĐE: Baš ste kao djeca.

MOME: Slušaj je kad hoće.

KEKO: Ne, ne -

ĐIĐETA dovuče ga do fotelja, a ona sjedne na ručni naslon: Dakle - svi znate kakve su prilike u vašoj porodici. Ovako se dalje ne da! Brige, dugovi, mizerija... Prosjaci ste! Kretanje među ostalima. Da, nemojte se bojati te riječi, priznajte je, jer ako je i ne priznajete: prosjaci ste! Živite od milostinje... jer tko god vam nešto posudi, zna da to neće nikad dobiti natrag...

KEKO: Kakve su to tvrdnje -

MOME: Molim -

RUĐE: Čuješ li je? -

ĐIĐETA: Zašto se bunite, zašto protestirate, kad je tako. Je li, kontesa Kate?

KONTESA: Purtroppo!

KEKO: Znam šta misliš, znam -

ĐIĐETA: Ne, Kekice, ne mislim ja ništa što ne bih jasno i otvoreno rekla. Uvjerena sam ja i znam da se ti nadaš osloboditi s vremenom i sebe i svoju majku i svoje stričeve svih obveza... Ali ljudskoj gramžljivosti vrijeme ide prepolako... Istina, mlad si, bit će nešto iz tebe, budućnost je tvoja... ali i sada, šta ćeš sada...

KONTESA zajeca: Jest, jest...

ĐIĐETA: Do nekoliko dana bit će ovaj stan iznajmljen, morat ćete se zbiti gore, u šufit, gdje ćete u ljetu izgorjeti od vrućine, a zimi crknuti od leda...

RUĐE: Znao sam ja da će tako biti!

ĐIĐETA Keku: Zar ćeš dozvoliti da ti mati, prije nego što se smrzne u potkrovlju, potraži spas u ubožnici?

KEKO: Kad ja svršim...

ĐIĐETA: A onda, a kad svršiš? Šta možeš sa kukavnom plaćom koju će ti ionako plijeniti? Svi ste se uzdali u onog vašeg pradjeda, mislili ste zlata je vrijedan, a sada vas je i on izdao...

MOME: Stari renomist!...

ĐIĐETA: Kamo ćete, dakle? Šta ćete? Primi Kekicu za glavu: Kekica, ja bih za te i za tvoje sve učinila, ja bih rado spasila i tebe i sebe, i sve ono lijepo što sam htjela i sve ono lijepo što sam sanjala -

KEKO šane joj u lice: Đideta - Kontesa briše suze.

ĐIĐETA beznadno: Samo, moja makina zna da šije bluze i kravate, a ne zna tiskati banknote.

MOME: Na žalost!

ĐIĐETA: Ali ipak - još nije sve izgubljeno! Još ima jedan izlaz!

MOME: No, hvala bogu!

ĐIĐETA Keku, koji hoće nešto da reče: Čekaj, Kekice, sad ja govorim! Znae šta hoće Amerikanka od mene?

KEKO: Ali ja se ne dam -

RUĐE stavi monokl: No? No?

ĐIĐETA: Ona je zavoljela Kekicu. Ona hoće da se Kekica njom oženi?

Iznenadena dignu se na noge stari konti, kontesa se skupila i zavukla u ćošak svoga kanapea.

RUĐE: O!

MOME: I to nam velite tek sada?

ĐIĐETA: A ja kažem: tako će i biti! Je li, kontesa Kate, vi se tome ne protivite?

KONTESA: Kako god Kekica hoće...

MOME: Kad hoće Đideta, hoće i Kekica!

RUĐE Kekici: Dakle?

KEKO skoči, uzrujano: Šta mene pitaš? Evo - prodajte me, izvikujte me... na inkanat sa mnom... Tko da više!... Tko da više!... Ne prodaje se ovdje više Tizianov portret, nego je-

dan živi Milesi... Prodajte me... Svi ste mi odurni... Izleti desno. Svi se dignu i usupnuti gledaju u Keka.

ĐIĐETA poleti za njim: Kekica, Kekica! Izađe desno.

KONTESA za njim: Bože, bože... Izađe i ona. Konti ostanu za trenutak u čudu, bez riječi. U isti čas začuje se opet izvikivanje voćarice Jake.

GLAS JAKE ispod balkona: Muškata, slatkega, muskata! Fini! prasak. Prasak, prasak, pra-saaaaak!

MOME: Šta veliš na to?

RUĐE: Velim, interesantno! Radije ide u šufit nego na jahtu!

MOME: Popustit će već! Promisli, naš će Kekica postati: my darling! Uzme breskvu što je čitavo vrijeme ležala na stolu i zagriže.

RUĐE: A jesi li čuo Đidetu? Pravi advokat!... Pa ti jedeš Katinu prasku!

MOME: Pa neko valja da je pojede! Zazvoni na kućnim vratima. Oho!

RUĐE: To je ona. Kud ćemo sad?

ĐIĐETA uleti zdesna i gestom kontima: Hitro! Hitro tamo! Gurne ih prema vratima desno: Zastvorite vrata za sobom.

Oni izađu desno, a ona lijevo. Pauza. Zatim uđe PHOEBE u elegantnoj haljini za ulicu, a za njom ĐIĐETA. Obje su nasmejane i jedna prema drugoj vrlo ljubazne i obzirne. Vidi se da jedna i druga traže neko približenje i nastoje da se potpuno izbrišu tragovi sinoćnjega sukoba.

PHOEBE: Htjela sam vam reći nasamu nekoliko riječi...

ĐIĐETA uzrujana, nudi joj da sjedne: Vrlo mi je drago. Izvolite.

PHOEBE sjedne: Je li Kekica kod kuće?

ĐIĐETA: Naravno. Očekuje vas nestrpljivo.

PHOEBE skoro ne vjeruje tonu i iskrenosti tih riječi i ne zna kako da ih shvati: Mi smo brzo gotove. Đideta sjedne: Dakle -

ĐIĐETA nenadano izvadi iz džepa svoje pregačice paketić sa cigaretama, odmota ga i ponudi joj: Smijem li vam ponuditi?

PHOEBE uzme cigaretu: Vrlo rado.

ĐIĐETA izvadi iz drugog džepa šibice i pali nervozno šibicu: Malo vatre - Kako se prva ne upali, pokuša drugu: Prokleti šulferini! Ona joj drščućom rukom pripali cigaretu: Jedva čekamo da dođe švedski trust...

PHOEBE: Hvala! Kako vam dršće ruka!

ĐIĐETA: Katkad titram kao električno zvonce, a ne znam ni sama zašto...

PHOEBE: Dakle, draga gospođice, ja sam htjela da vas zamolim za oprostjenje.

ĐIĐETA: Vi - mene? A ja sam upravo htjela da vas zamolim za oprostjenje. Sinoć sam se ponijela kao kakav deran.

PHOEBE: Sva je krivnja na meni. Ja sam vas izazvala, i vjerujte da mi je vrlo žao!

ĐIĐETA: O tom nije vrijedno govoriti, miss Phoebe. Ja sam već sve zaboravila -

PHOEBE: Kad biste me bolje poznavali, vidjeli biste da nisam takva iz zlobe.

ĐIĐETA: Vjerujem vam, vjerujem vam...

PHOEBE: Katkad vam uđe vrag u me -

ĐIĐETA: Tješite se: i u me!

PHOEBE: Pogotovo kad vidim da mi koja druga žena osporava moj flirt... Onda ne znam što činim.

ĐIĐETA: Ja mislim da smo sve takve.

PHOEBE: Samo se neke znadu suzdržati... a ja sam baš onda zla i brutalna. Najvoljela bih u taj čas išibati svoju suparnicu!

ĐIĐETA: I ja bih joj kose iščupala... ali ne može se sve što se hoće!

PHOEBE: Za to pruži joj ruku oprostite i zaboravite!

ĐIĐETA primi je za ruku, toplo: Oprostite i vi, i zaboravite!

PHOEBE: Sad je sve u redu. Pauza. Malko intimnije: Znete, meni se Kekica neobično sviđa... Ima u njemu nešto odlučno, samopouzdanost... nešto, nešto, kako da vam rečem...

ĐIĐETA: Vidjet ćete još kad ga bolje upoznate -

PHOEBE: Upoznala sam ga ja već dobro. Niste opazili, kad je nježan, kako mu se ruke upravo smiju...

ĐIĐETA iznenađeno: Nisam...

PHOEBE: A iza svakog trećeg kucaja njegovo srce napravi malu pauzu -

ĐIĐETA otvorenih usta: A?

PHOEBE: Jest, jest. Vidite na primjer: kod mr. Prenticea ne smije se ni lice, a srce mu kuca stereotipno kao aparat na taksiju.

ĐIĐETA: Strašno!

PHOEBE: Ali šta sve to koristi! Tri su dana prošla, Kekica ostaje ovdje, a moj aparat za taksij ide sa mnom!

ĐIĐETA: To ste mogli i drugačije udesiti. Ja bih na vašem mjestu znala šta bih činila!

PHOEBE: Kušala sam. Zvala sam ga da pođe sa mnom na par mjeseci u Pariz. Divno bi bilo provesti neko vrijeme s Kekicom u Parizu! Ali nije htio!

ĐIĐETA rezolutno: Pravo je učinio! U Pariz na nekoliko mjeseci! To ne. Nikako!

PHOEBE: Eto, vidite! Šta biste vi tek onda rekli, kad bih vam kazala da sam htjela da se oženi sa mnom?

ĐIĐETA se razvedri i umiri: To je druga stvar. To je jedno solidno, pametno rješenje, komu se nitko razborit ne bi mogao protiviti. Phoebe je gleda iznenađena i kao da ne vjeruje svojim očima. A Đideta nastavlja u velikom tempu: Kekica nije kakavgod posudbeni predmet da se uzme ovako na dva-tri mjeseca, kao... kao... kakav roman iz pučke biblioteke, ili kao frak za ples iz kakvog magazina za iznajmljivanje svečanih odijela...

PHOEBE: To je bilo i moje mišljenje... I pokušala sam da i oca predobijem za to. Ali da se vi tome ne protivite?

ĐIĐETA: Ja? Ja? Šta se ja tu mogu protiviti? To bi bilo vrlo glupo od mene! Kako da se ja mjerim s vama? Šta ja mogu dati Kekici? A onda gdje bih ja, i kad bih imala prava na nj, mogla da stanem na put njegovoj sreći? Šta je među nama bilo, sve je to neozbiljno, prijateljstvo iz djetinjstva, navika... Ako baš hoćete i jedan flirt, koji traje više godina i postaje s vremenom rodbinstvo... Ja i Kekica - pa gospođice, mi smo brat i sestra...

PHOEBE sve to začuđenije: Vi ga, dakle, ne ljubite? Recite iskreno: Ljubite li ga?

ĐIĐETA vidi da je nastupio odlučan čas. Pitanje je iz početka smete, počeka trenutak s odgovorom, a onda malo nesigurno, pa sve jačim tempom i naglaskom, zatim nervoznije, histeričnije, dok ne prijeđe u paroksizam i konačno u grcaj: Da li ga ljubim? Pa to se razumije, gospođice, kad smo brat i sestra. Sestre uvijek vole svoga brata onako kao da im je on neka tajna neodređena, neobjavljena ljubav... Ali da ga tako ljubim, da bih ga samo za sebe htjela... to ne, to ne... Da se radi mene odrekne svijeta, života, sreće... da postane kukavan činovnik, da služi gorima od sebe, da pravi dugove, da se ubija i troši i postane jadan i ružan... Ne, ne - ja ga tako ljubim, da mu želim da se dignu, da bude čovjek među prvima, među najboljima... I tko god mu pri tom pomogne, tko mu otvori staze i izravna zapreke, tko ga izvede iz svega što ga ponizuje... taj... taj... onda... ja... Ne mogu više... Zagrcu, zajeca, i izleti desno. Phoebe ostane silno potresena Đidetinom uzbuđenošću. Za par trenutaka se ne makne, onda pođe do balkona, pogleda van i zazviždi pomalo melodiju sinočnje serenade. U taj mah izađe zdesna KONTE KEKO.

PHOEBE prekine zviždanje, pođe mu u susret i, kao da nije bilo ništa, reče mu ležerno: Dobro jutro, little konte! Jeste li se ispavali?

KEKO poljubi joj ruku, malko u neprilici: Malo, malo. - A vi?

PHOEBE: Ja, izvrsno. Večer je bila puna kojekakvih uzbuđenja... onda se spava dobro!

KEKO bi najvolio da zna za ono što su maloprije govorile obje djevojke: A inače, miss Phoebe?

PHOEBE: Inače, moj little konte... putuje se... Odavle ravno na brod... i zbogom! Je li vam žao?

KEKO: Jest, vrlo. A vama?

PHOEBE: I meni. Silno mi je žao. Tako mi je žao, da bih najvoljela da nisam ni dolazila amo. A ipak... zastane i mahne rukom.

KEKO: A ipak, miss Phoebe?

PHOEBE: Bolje da sam bila ovdje. Bolje da sam vas upoznala. Nije mi lako odlaziti, ali dobro da je tako. Jedna mala bol u srcu nosi se katkada dragovoljno kao dragi kamen na prstenu. Svijetli u nama i usrećuje nas.

KEKO: Ne žalostite se dugo -

PHOEBE: Ne bojte se. Kad "Stella" zađe za onaj rt, smijati ću se opet. Pogotovo, jer mi je uspio jedan plan... ne možda onaj o kome sam prvobitno sanjala, ali jedan drugi...

KEKO: Obećali ste da ćete mi ga danas otkriti...

PHOEBE: Saznat ćete ga kasnije. Ali jednu jedinu stvar neću nikad zaboraviti...

KEKO: Šta, miss Phoebe?

PHOEBE: Koliko vas voli ona mala krojačica! Nisam nikad mogla pomisliti da je moguće nešto takvo. Vidite, ja bih vas svakoj drugoj bila otela, ali... Vani zazvoni: To je otac!

Konte Keko izleti lijevo, a poslije malo uđu: MISTER TUDOR, MISTER PRENTICE, za njima KONTE KEKO i JIM. S desne strane ulaze istodobno: KONTESA, ĐIĐETA, KONTE RUĐE i KONTE MOME. Pođu jedni prema drugima. Žamor, usklici i pozdravljanje. Milesijevi su, naravno, u najvećem očekivanju, a Amerikanci ljubazni i srdačni.

KONTESA pođe u susret mr. Tudoru: Dobro došli! Izvolite!

PHOEBE: Dobro jutro!

MOME užurba se: Sjednite, sjednite!

RUĐE: Zašto ne sjednete?

Mr. TUDOR: Ne, ne, hvala. Ne možemo se zadržavati...

MOME: Ali samo malo -

KONTESA: Pa nećete valjda odmah odlaziti?...

Mr. TUDOR: Na žalost, odmah.

KONTESA Phoebi: Nagovorite vi, draga miss Phoebe, gospodina oca...

PHOEBE: Radi mene je ostao dulje nego što je htio...

Mr. TUDOR: Ona zna da je moj poslovni prijatelj ponovno tražio da pođem što prije... I mi idemo odmah. Ali prije nego se rastanemo za bog zna kako dugo, moram vam reći da mi je bilo neobično milo vidjeti moje nekadanje gospodare kojima sam toliko dužan. Bez vaše blagopokojne majke okrene se kontima, veledušne gospođe Stelle de' Milesi, ja bih danas može biti bio ovdje negdje siromašan fakin ili užigač plinskih svjetiljaka po ulicama. Protesti među Milesijevima.

MOME: O, o!

RUĐE: S vašom srećom!

Mr. TUDOR: Moja je sreća bila samo u ruci gospođe Stelle! Dakle: svejedno što bih postao, ali ne bih nikako ono što jesam. I, kad ne mogu da se njoj zahvalim, osim onim cvijećem što sam ga maloprije položio na njezin grob - onda primite vi svi zajedno moju veliku hvalu! Mala pauza. Nitko se ne miče. Sveopće očekivanje. Napose vam hvala što ste nas primili i dočekali tako srdačno, ne kao davnog slugu nego kao prijatelja. Konte Mome i konte Ruđe se pogledaju, kao da se sjećaju davnih vremena kad su malog Filipa batinali i za uha potezali. I još jedno. Držim da mi neće zamjeriti okrene se konte Keku ljubazni trodnevni pratilac moje kćerke, koji joj je uljepšao boravak u ovom divnom gradu i otkrio joj očev zavičaj, ako ga zapitam da li ima kakvu posebnu želju. Ja ću mu je ispuniti, pa kakva bila da bila! Milesijevi čekaju napeto na odgovor konte Keka i drže se kao da bi ga htjeli gurnuti da izrabi veledušje milijunaša.

KONTESA pošto ne može da reče otvoreno šta misli: To ti je naš Filip, Kekice!

RUĐE kad vidi da Keko oklijeva: Tu nema šta misliti, velim!

MOME nestrpljivo: Reci, reci... Ćideta napeto očekuje. Phoebe mirna i nehajna. Mr. Tudor, kao uvijek, kao da ne razumije što se događa.

KEKO nakon što je nekoliko sekunda oklijevao, odlučno: Ja nemam nikakve želje, mister Tudor. Meni će ovo malo dana proživljenih u društvu sa miss Phoebom ostati u neizbrisivoj uspomeni. Nemir kod Milesijevih. Ćideta uzbuđena.

Mr. TUDOR okrene se Phoebi: Uvjeren sam, i tebi, Phoebe?

PHOEBE toplo: I meni.

Mr. TUDOR: Hoćeš li uzeti onaj portret što ti je darovao konte Keko?

PHOEBE okrene se Keku: Ako mi ga konte Keko prepusti.

KEKO: On je vaš, i ako ima za vas kakovu vrijednost, uzmite ga!

RUĐE još uvijek u nadi da bi mogao što vrijediti: Kad nije Tizianov -

KONTESA: Pa da i jest, kad je Kekica tako raspoložio...

Mr. TUDOR: Kroz četiri stoljeća držali su svi da je Tizianov, pa zašto da mi opovrgavamo ono što su utvrdile tolike generacije? Mi ga nosimo u Ameriku kao pravog, i mnogi će nam na njemu zavidjeti. A neće nam ni pasti na pamet da zovemo stručnjake da ispi-

taju njegovu autentičnost. To ne čine tamo ni drugi, a, vjerujte, ima tamo dosta krivih Tiziana i Rafaela. Okrene se Jimu koji stoji nepomičan kraj vrata: Jim! Jim se trgne, a mr. Tudor pokaže na portret: Ovaj gospodin putuje danas s nama! Okrene se Phoebi: Phoebe, imaš li ti još šta da kažeš?

PHOEBE: Ništa više. Opet nemir kod Milesijevih.

Mr. TUDOR: Onda: oprosti se, krajnji je čas.

PHOEBE Keku, pruživši mu ruku: Dakle, little konte, hvala i zbogom! Drže se trenutak za ruku, bez riječi, a onda: Nećete me poljubiti? Okrene se ĐİĐETA: Dozvolit ćete mi, jedanput?

ĐİĐETA: Samo hitro - samo hitro...

PHOEBE mr. Prenticeu: A i tebi je pravo, zar ne, Lee?

Mr. PRENTICE: Yes, my darling!

PHOEBE primi visoko rukom oko vrata konte Keka i reče mu, s toplinom i ganućem, na usta: Moj little, little konte! Poljubi ga, zajeca i izleti van lijevo. Svi su ganuti. Mala pauza.

Mr. TUDOR: Za osamnaest godina svoga života ovo je prvi put što je zaplakala! Zbogom, prijatelji! Ode naglo i on, za njim mr. Prentice, a Jim stavi okvir oko tijela, preko ramena, uzme portret.

JIM prisutnima glasno, odsječeno u tonu mr. Tudora: Zbogom, prijatelji!

Izađe lijevo. Milesijevi ostanu u prvi mah poraženi i bez riječi, kao okamenjeni. ĐİĐETA gleda očajnim pogledom u KONTESU, koja se prva makne, uzdahne, pođe teškim korakom i padne u najbliži stolac. KEKO, koji je i prije bio najbliži balkonu, okrene se prema moru i gleda van. MOME i RUĐE, iza prve konsternacije, naprave jednu ili drugu mimičku gestu, koje izazivaju i začuđenje i negodovanje u isti mah. Sve to potraje nekoliko sekunda. Prvi otvori usta

MOME žučljivo ironičan: Kekica, zvižni joj još jedanput, možda se vrati!

RUĐE: Soli na rep!

KONTESA s rupcem na ustima, skoro da je ne zaguši jecaj: Bože moj! Bože moj! ĐİĐeta priđe kontesi.

RUĐE: Kako je samo deklamirao, velim! Mislio sam da će nam najmanje darovati jahtu.

MOME: A kad tamo, odnio je i ono što ste imali! Mjesto mladoga, uzeli su staroga Keka!

RUĐE: Staroga ne treba hraniti!

ĐİĐETA srdito kontima: Kako bi bilo da prestanete?

RUĐE kontesi: Kad prijedeš u šufit, neću ti tako lako dolaziti. Moje noge nisu naučene na više od prvog kata...

KEKO naglo: I ne trebate!

MOME: O! O! I još se javljaš!

RUĐE konte Keku: Umjesto da šutiš!

KEKO spreman na navalu: Zašto?

RUĐE konte Momi: I još pita: zašto?!

MOME kontesi: Reci mu ti, Kate!

KONTESA: Pustite, pustite...

KEKO: Ja znam šta ste vi htjeli... Žesti se sve više: Da prosjačim... Da se prodam...

RUĐE: Pa nitko te, velim, nije ni htio kupiti...

MOME: Mogao si samo riječ reći...

KEKO plane: Čovjeku se gadi kad vas čuje...

ĐIĐETA poleti Keku, uhvati ga za ruku i umiruje: Kekice, Kekice -

KEKO: A šta, to im valja reći jedanput... Zašto vi niste pružili ruku. Prosjachili ste očima, jer ste mislili: dobit ćete više...

RUĐE: Bolje je biti prosjak nego budala...

KEKO odlučan: Ali sad mi je svega dosta. Odlazite!

MOME: Mi nismo krivi što te nije htjela!

KEKO: Odlazite... Ide prema njima, a oni se odmiču k izlazu.

RUĐE: Ići ćemo kad nas bude volja...

MOME ruga se: Zar me nećeš poljubiti, little konte?...

RUĐE: Za zadnji put, my darling!

Uto zazvoni na kućnim vratima. Svi se pogledaju. Đideta se trgne i poleti lijevo.

MOME: Da nije Amerikanka!...

RUĐE: Dobro došla!

MOME: Ili don Vice - s fakinima.

ĐIĐETA se pojavi na vratima: Kekica, traži te nekakav gospodin...

Za njom se pojavi PODVORNIK "Pučke banke" u nekakvoj modroj uniformi sa svijetlim dugmetima i kapom sa slovima P. B. On drži u ruci prijamnu knjigu.

PODVORNIK: Gospodin konte Keko de' Milesi?

KEKO stupi mu bliže: Ja sam.

PODVORNIK otvori knjigu, izvadi iz nje jedno pismo i reče: Imam ovdje jedno pismo za vas iz "Pučke banke". Pruži mu pismo, a ujedno otvorenu knjigu i olovku: Molim, potpišite! Kad Keko potpiše, podvornik izađe, a svi se skupe oko Keka.

KONTESA: Šta hoće banka, Kekice?

MOME: Traži da uložiš u nju svoje dolare!

RUĐE: Zakasnila je, velim!

KEKO otvori kuvert, u kome se osim pisma nalaze dva čeka i jedan manji kuvert, preleti hitro očima pismo i pruži Đideti sve zajedno: Pročitaj naglas.

ĐIĐETA uzme i najprije čita pismo upravljeno Keku. Dragi konte Keko, ne mogu da ostavim ovaj grad prije nego izravnam svoj stari dug prema Vašoj porodici. Prije trideset godina posudila mi je vaša baka, gospođa kontesa Stella de' Milesi, jednu svotu novaca za prijevoz u Ameriku i neki suvišak za prve dane mog boravka u toj zemlji. Izračunao sam tačno koliko bi iznosila ta svota sa kamatama i prilažem vam ovdje ček na isplatu svoje obveze. Od te svote pripada po jedna četvrtina vašoj gospođi majci, vama i vašim stričevima... Žamor među prisutnima, pogledi, izrazi veselja.

MOME konte Ruđi: Šta veliš Ruđe?

RUĐE: Velim da mu se in corpore zahvalimo telegrafski -

KEKO: Mamice! Zagrlj majku.

ĐIĐETA: Pst! Mir - molim! Čita: - "Drugi ček što glasi na iznos od 20.000 dolara lično za vas, kao otkupnina za Tizianov portret... Opće iznenađenje. Čita dalje: Osim toga moja kćerka šalje ovdje gospođici Đideti jednu cedulju kojom će podignuti kod draguljara njezin niz bisera i moli je da to primi od nje kao... vjenčani... dar... " Dok čita posljednji stavak, lome joj se riječi od uzbuđenja, poleti Kekici u naručaj: Kekica! Konti se rukuju s kontesom, koja sva sja od sreće, a uto zazviždi sirena sa jahte.

RUĐE okrene se k balkonu i pogleda van: Odlaze!

MOME priđe k njemu, onda se okrene: Kate, dođi... dođi... Eno pozdravljaju bandijerom Izade on i Ruđe na balkon.

KONTESA Keku i Đideti: Dođite, pozdravljaju nas... Mašu rupcima prema luci.

RUĐE pojavi se na vratima balkona: Čini mi se, mašu i oni šudarima... Đideta, durbin - hit-ro - gdje je durbin?

ĐIĐETA: Gdje je? - Gdje je? - U zalagaonici! Poleti s Kekom van na balkon, vade rupce, a dotle pada

Zavjesa

Topusko, 1929.

Srpski književni glasnik, 1930.

RJEČNIK

adio (tal.) - zbogom
arest (tal.) - zatvor
ataka (franc.) - navala, nasrtaj, napad

balaustra (tal.) - balustrada, ograda stubišta ili balkona

banak (tal.) - klupa

bandijera (tal.) - zastava

basta (tal.) - dosta

bastard (tal.) - križanac, mješanac; izvanbračno dijete, kopile

bedeker (njem.) - knjižica s opisom nekoga kraja ili grada i s naznakom njegovih znamenitosti, služi kao vodič na putovanjima (prema imenu njem. nakladnika Baedekera)

borniran (franc.) - umno ograničen, duševno skučen

buršikozan (njem.) - studentski žustar, neusiljen; neuglađen, neotesan (prema njem. studentskom društvu "Burschenschaft")

comtesse (franc.) - grofica

čičerone (tal.) - turistički vodič

dancing (engl.) - plesna dvorana, javni plesni lokal; ples

de quibus (lat.) - od čega, odakle

diner (franc.) - objed; večera; gozba

dišperacijun (tal.) - očaj

doza (grč.) - kutija ili zdjelica za šećer, slatkiše, duhan i sl.

draperija (franc.) - zastor; tkanina namještena u velike nabore

durbin (perz.) - dalekozor, dogled

đelat (tal.) - sladoled

eccellente (tal.) - izvrsno, sjajno

egzaltiran (lat.) - zanesen, bolesno živahan, pretjeran

embonpoint (franc.) - debljina

ešofiran (franc.) - uzbuđen, uzrujan, uznemiren

falšan (njem.) - lažan, patvoren

foulard (franc.) - meka, tanka svilena tkanina

frivolan (lat.) - isprazan, ništavan; nepristojan, lakomislen

garoful (tal.) - karanfil

gavan - bogati škrtac

gentleman (engl.) - gospodin, otmjen čovjek

gvanat (tal.) - rukavica

in continuo (lat.) - neprekidno

in corpore (lat.) - osobno

inkanat (tal.) - dražba, javna prodaja

kapricirati se (tal./franc.) - biti mušičav, hirovit, tvrdoglav; tvrdoglavo ustrajati

karniša (franc.) - prečka iznad prozora za vješanje zastora, zastornica

katriga (tal.) - stolac

konte (tal.) - grof

kontesa (tal.) - grofica

kontrabanda (tal.) - krijumčarenje

krtol - košara

kvartin (tal.) - četvrt litre

lumin (tal.) - svjećica, žižak (za mrtve)

malicija (lat.) - zloba, pakost

maškalcun (tal.) - nitkov, hulja

milun (tal.) - dinja

muskat, muškat (tal.) - vrsta mirisavoga

grožđa i vino od njega
muzirati (franc.) - pjeniti se, pjenušati se

never (engl.) - nikad
niente (tal.) - ništa

orij - orah
ošpital (tal.) - bolnica
otočento (tal.) - 19. stoljeće

paramenti (lat.) - crkveni ukrasi, crkveno ruho i sl.

parentesa (grč.) - riječ ili rečenica u zgradama

paroksizam (grč.) - vrhunac, kulminacija

pinezi - novci

pitur (tal.) - slikar; ličilac

pjatanca (tal.) - jelo, objed, obrok

poltrona (tal.) - naslonjač, fotelja, stolica s naslonom

praska - breskva

preambula (lat.) - uvodni dio ugovora ili zakona; predgovor, uvod uopće; prenes: okolišanje u govoru

renomist (franc.) - brbljavac, hvalisavac, razmetljivac

rišpetat (tal.) - poštovati

ružulin - vrsta likera

salonrok (njem.) - salonski kaput, svečani dugi kaput

seičento (tal.) - talijanski naziv za 17. stoljeće, doba baroka

sinjorina (tal.) - gospođica

soareja (franc.) - večernja priredba, sijelo

sonoran (lat.) - zvučan, zvonak

spleen (engl.) - tuga, dosada, sumornost,

zlovolja

sterling (engl.) - novčana jedinica u Engleskoj

šjora (tal.) - gospođa

škanjet (tal.) - podnožnik, klupčica

štukatura (tal.) - gipsanje, rad u gipsu, osobito na stropu sobe

šudar (tal.) - ubrus, rubac, marama

šufit (tal.) - tavan, potkrovlje, mansarda

šulferini (tal.) - šibice, žigice

tartaruga (tal.) - kornjača; kornjačevina

tasa (tur.) - pladanj, poslužavnik

tiepoleskan - u stilu Giovannija Battiste Tiepola (1696-1770), venecijanskog slikara

traktirati (lat.) - ugošćivati, častiti

tratamenat (tal.) - gozba, gošćenje

vis-à-vis (franc.) - nasuprot, sučelice

višta (tal.) - pogled, vidik

volterijanski – prema **volterijanac**, pristaša Voltairea, francuskog pisca, povjesničara i prosvjetitelja iz doba prosvjetiteljstva; slobodni mislilac, prosvjetitelj; buntovnik, prevratnik

well (engl.) - dobro

yes (engl.) - da

zobulja - stoklas, divlja zob, trava nalik na zob

ženiran (franc.), zbunjen, u neprilici; posramljen